

Hallituksen esitys eduskunnalle liiketoimintakiellosta annetun lain ja kaupparekisterilain 20 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi liiketoimintakiellosta annettua lakia siten, että liiketoimintakieltoa määrättäessä voitaisiin kokonaisarviointissa huomioon ottaa myös Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa henkilölle määrätty kielto harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan samoin kuin henkilön syyllistyminen liiketoiminnassa edellä tarkoitettussa valtiossa rikolliseen menettelyyn. Lisäksi säädettäisiin liiketoimintakieltoa koskevasta tietojenvaihdosta. Esitys liittyy direktiivillä (EU) 2019/1151 muutetun yhtiöoikeusdirektiivin (EU) 2017/1132 täytäntöönpanoon.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi selvennettäväksi kaupparekisterilaissa Finanssivalvonnan kuulemisesta säädettyä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	4
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	4
2.1 Yhtiöoikeusdirektiivin 13 i artikla	4
2.1.1 Yhtiöoikeusdirektiivin artiklan 13 i tavoitteet	4
2.1.2 Yhtiöoikeusdirektiivin artiklan 13 i sisältö	5
3 Nykytila ja sen arviointi.....	6
3.1 Yhtiöoikeusdirektiivin 13 i artikla	6
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	11
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	11
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	12
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	12
4.2.2 Tiedonhallinnan muutosvaikutukset	14
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	15
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	15
5.1.1 Toisessa jäsenvaltiossa määrätyn kiellon liputtaminen kaupparekisterissä	15
5.1.2 Toisessa valtiossa määrätty kielto itsenäisenä liiketoimintakiellon määräämisperusteena	16
5.1.3 Esitystä vastaava vaihtoehto ilman Euroopan talousaluetta koskevaa rajausta	17
5.2 Muiden jäsenvaltioiden toteuttamat tai suunnittelemat keinot.....	17
5.2.1 Liiketoimintakieltoa koskeva sääntely jäsenvaltioissa.....	17
5.2.2 Toisessa jäsenvaltiossa määrätyn liiketoimintakieltoa vastaavan kiellon huomioiminen	18
6 Lausuntopalaute.....	20
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	20
7.1 Laki liiketoimintakiellosta	20
7.2 Kaupparekisterilaki	24
8 Voimaantulo	24
9 Toimeenpano ja seuranta	25
10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	25
LAKIEHDOTUKSET	30
1. Laki liiketoimintakiellosta annetun lain muuttamisesta.....	30
2. Laki kaupparekisterilain 20 §:n muuttamisesta.....	32
LIITTEET	34
RINNAKKAISTEKSTIT	34
1. Laki liiketoimintakiellosta annetun lain muuttamisesta.....	34
2. Laki kaupparekisterilain 20 §:n muuttamisesta.....	36

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Toisessa jäsenvaltiossa määrätyn liiketoimintakieltoa vastaavan kiellon huomioiminen Suomessa ja liiketoimintakieltoa koskevien tietojen välittäminen jäsenvaltioiden välillä

Yhtiöoikeudesta säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä [\(EU\) 2017/1132](#) tietyistä yhtiöoikeuden osa-alueista (kodifikaatio). Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat 20.6.2019 antaneet [direktiivin \(EU\) 2019/1151](#) [direktiivin \(EU\) 2017/1132 muuttamisesta siltä osin kuin on kyse digitaalisten välineiden ja prosessien käytöstä yhtiöoikeuden alalla](#). Jäljempänä *yhtiöoikeusdirektiivillä* tarkoitetaan direktiiviä (EU) 2017/1132 tietyistä yhtiöoikeuden osa-alueista sellaisena kuin se on siihen tehtyjen muutosten jälkeen. Direktiivistä (EU) 2019/1151 käytetään nimitystä *digitalisointidirektiivi*.¹

Digitalisointidirektiivi on täytäntöönpantu pääosin hallituksen esityksellä [HE 151/2021 vp](#) eduskunnalle laeiksi kaupparekisterilain ja yritys- ja yhteisötietolain 4 §:n muuttamisesta. Esityksen mukaan siinä ehdotettiin digitalisointidirektiivistä yhtiöoikeusdirektiiviin johtuvat muutokset täytäntöön pantavaksi paitsi siltä osin kuin kyse on säännöksistä koskien jäsenvaltioiden välistä tietojenvaihtoa liiketoimintakiellossa olevista johtajista ja muissa jäsenvaltioissa määrättyjen liiketoimintakieltojen huomioimisesta kaupparekisterissä samoin kuin säännöstä koskien vaatimusta kaupparekisteriin toimitettavien asiakirjojen koneellisesti luettavasta ja koneellisen haun mahdollistavasta tai rakenteisesta muodosta.

Tämä esitys koskee digitalisointidirektiiviä siltä osin kuin kyse on liiketoimintakieltoa koskevien tietojen välittämisestä jäsenvaltioiden välillä samoin kuin tällaisen toisessa jäsenvaltiossa määrätyn liiketoimintakieltoa vastaavan kiellon huomioimisesta Suomessa. Siltä osin kuin kyse kaupparekisteriin toimitettavien asiakirjojen koneellisesti luettavasta ja koneellisen haun mahdollistavasta tai rakenteisesta muodosta, ei esitys sisällä ehdotuksia lainsäädännön muuttamiseksi, koska lainsäädäntömme täyttää tämänhetkisen arvion mukaan direktiivin vaatimuksen. Tässä esityksessä ei käydä uudelleen läpi digitalisointidirektiiviä muilta osin, vaan tiedot ilmenevät hallituksen esityksestä HE 151/2021 vp. Samoin digitalisointidirektiivin valmistelu on käyty läpi mainitussa hallituksen esityksessä. Aikaisemmin tehdyt muutokset on sisällytetty [uuteen kaupparekisterilakiin \(561/2023\)](#).²

Komissiolle on yhtiöoikeusdirektiivin 24 artiklassa delegoitu lainsäädäntövaltaa antaa tarkempia täytäntöönpanosäädöksiä koskien yritysrekistereiden yhteenliittämisyjärjestelmän kautta yri-

---

¹ Digitalisointidirektiivin antamisen jälkeen yhtiöoikeusdirektiiviä on muutettu direktiivillä (EU) 2019/2121 direktiivin (EU) 2017/1132 muuttamisesta rajatylittävien yhtiömuodon muutosten, sulautumisten ja jakautumisten osalta. Direktiivi on täytäntöönpantu hallituksen esityksellä HE 146/2022 vp eduskunnalle laiksi osakeyhtiölain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi Lisäksi yhtiöoikeusdirektiiviä on muutettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2021/23 keskusvastapuolten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä asetusten (EU) N:o 1095/2010, (EU) N:o 648/2012, (EU) N:o 600/2014, (EU) N:o 806/2014 ja (EU) 2015/2365 sekä direktiivien 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2007/36/EY, 2014/59/EU ja (EU) 2017/1132 muuttamisesta.

² [Hallituksen esitys HE 244/2022 vp eduskunnalle kaupparekisterilaksi ja elinkeinotoimintalaksi sekä eräksi niihin liittyviksi laeiksi](#)

tysrekistereiden välillä tapahtuvaa tietojenvaihtoa ja Euroopan oikeusportaalin kautta välitettäviä tietoja. Digitalisaatiodirektiivin täytäntöönpanoon liittyen on komissio 17.12.2020 antanut täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2020/2244 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/1132 soveltamissäännöistä rekistereiden yhteenliittämijärjestelmän edellyttämien teknisten eritelmien ja menettelyjen osalta ja komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/884 kumoamisesta. Täytäntöönpanoasetuksen 15 kappaleessa säädettiin liiketoimintakiellossa olevia johtajia koskevasta tietojenvaihdosta. Täytäntöönpanoasetus on sittemmin kumottu uudella täytäntöönpanoasetuksella (EU) 2021/1042, jossa liiketoimintakieltoja koskevasta tietojenvaihdosta säädetään sen 16 luvussa.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä virkatyönä.

Esitysluonnos oli lausuntokierroksella 7.5-18.6.2024. Lausuntoja pyydettiin Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry:ltä, Finanssiala ry:ltä, Finanssivalvonnalta, Keskuskaupakamarilta, Konkursiasiamiehen toimistolta, Liikenne- ja viestintäministeriöltä, Maa- ja metsätalousministeriöltä, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK:lta, Oikeusministeriöltä, Oikeusrekisterikeskukselta, Osuustoimintakeskus Pellervo ry:ltä, Patenti- ja rekisterihallitukselta, Perheyriyten liitto ry:ltä, Poliisihallitukselta, Sisäministeriöltä, Suomen Asianajajaliitolta, Suomen Syyttäjäjyhdistys ry:ltä, Suomen yrittäjät ry:ltä, Tullilta, Tuomioistuinvirastolta, Valtakunnan-syyttäjän toimistolta, Valtiovarainministeriöltä ja Verohallinnolta.

[Esitysluonnos on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa.]

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa

https://tem.fi/hankkeet-ja-saadossalvustelu_tunnuksella_TEM068:00/2023

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 Yhtiöoikeusdirektiivin 13 i artikla

2.1.1 Yhtiöoikeusdirektiivin artiklan 13 i tavoitteet

Yhtiöoikeusdirektiiviä muuttaneen digitalisointidirektiivin johdanto-osan 23 mukaan *yhtiöiden kanssa asioivien henkilöiden suojaamisen varmistamiseksi jäsenvaltioiden olisi voitava estää petoksellinen toiminta tai muut väärinkäytökset kieltämällä henkilön nimittäminen yhtiön johtajaksi ottaen huomioon paitsi kyseisen henkilön aiempi toiminta alueellaan myös muiden jäsenvaltioiden toimittamat tiedot, jos kansallisessa lainsäädännössä näin säädetään. Sen vuoksi jäsenvaltioiden olisi sallittava pyytää tietoja muilta jäsenvaltioilta. Vastauksessa voitaisiin antaa joko tietoja voimassa olevasta liiketoimintakiellosta tai muita tietoja, jotka ovat merkityksellisiä pyynnön vastaanottaneessa jäsenvaltiossa liiketoimintakieltoon asettamisen kannalta. Tällaisten tietopyyntöjen olisi oltava mahdollisia rekistereiden yhteenliittämijärjestelmän kautta. Jäsenvaltioiden olisi tältä osin voitava vapaasti valita, miten nämä tiedot on paras kerätä, esimerkiksi kokoamalla asiaankuuluvat tiedot rekistereistä tai muista paikoista, joissa näitä tietoja niiden kansallisten sääntöjen mukaisesti säilytetään, taikka luomalla erillisiä rekistereitä tai kaupparekistereihin erillisiä osia. Jos tarvitaan lisätietoja esimerkiksi liiketoimintakiellon pituudesta ja perusteista, jäsenvaltion olisi sallittava antaa nämä tiedot käyttäen kaikkia käytettävissä olevia tietojenvaihtojärjestelmiä kansallisten lakien mukaisesti. Tällä direktiivillä ei kuitenkaan saisi luoda velvoitetta tällaisten tietojen pyytämiseen jokaisessa tapauksessa.*

Toisessa jäsenvaltiossa olevien liiketoimintakieltoa koskevien tietojen huomioon ottamisen salliminen ei myöskään saisi velvoittaa jäsenvaltioita tunnustamaan toisissa jäsenvaltioissa voimassa olevia liiketoimintakieltoja.

Edelleen johdanto-osan 24 mukaan yhtiöiden tai sivuliikkeiden kanssa asioivien henkilöiden suojaamisen sekä petoksellisen toiminnan tai muiden väärinkäytösten estämisen varmistamiseksi on tärkeää, että jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat tarkistaa, onko johtajaksi nimitettävää henkilöä kielletty hoitamasta johtajan tehtäviä. Tätä varten toimivaltaisten viranomaisten olisi myös saatava tietää kaupparekistereiden yhteenliittämijärjestelmän kautta, onko kyseinen henkilö merkitty johonkin johtajien liiketoimintakieltoon asettamisen kannalta merkitykselliseen rekisteriin muissa jäsenvaltioissa. Rekisterit, viranomaiset tai kansallisessa lainsäädännössä jotakin sähköisen menettelyn osaa hoitamaan valtuutetut henkilöt tai elimet eivät saisi säilyttää tällaisia henkilötietoja pidempään kuin on tarpeen johtajaksi nimitettävän henkilön kelpoisuuden arvioimiseksi. Tällaiset tahot voivat kuitenkin joutua säilyttämään tällaisia tietoja pidempään kielteisen päätöksen mahdollisen uudelleentarkastelun varalta. Säilytysaika ei missään tapauksessa saisi olla pidempi kuin kansallisissa säännöissä vahvistettu yhtiön perustamiseen tai sivuliikkeen rekisteröintiin tai siihen liittyviin asiakirjojen ja tietojen ilmoituksiin liittyvien henkilötietojen säilytysaika.

2.1.2 Yhtiöoikeusdirektiivin artiklan 13 i sisältö

Yhtiöoikeusdirektiivin 13 i artiklassa säädetään siitä, että jäsenvaltioilla on oltava säännöt liiketoimintakieltoon määräämiseksi, joiden tulee sisältää myös mahdollisuus ottaa huomioon toisissa jäsenvaltioissa määrätty kielto tai kiellon määräämisen kannalta merkityksellinen tieto. Lisäksi artikla pitää sisällään säännökset liiketoimintakieltoja koskevasta tietojenvaihdosta jäsenvaltioiden välillä sekä henkilötietojen käsittelemisestä. Artikla 13 i kuuluu kokonaisuudessaan seuraavasti

Liiketoimintakiellossa olevat johtajat

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että niillä on säännöt, jotka koskevat johtajien asettamista liiketoimintakieltoon. Näihin sääntöihin sisältyy se, että säädetään mahdollisuudesta ottaa huomioon toisessa jäsenvaltiossa voimassa oleva liiketoimintakielto tai sen hallussa oleva liiketoimintakiellon kannalta merkityksellinen tieto. Sovellettaessa tätä artiklaa johtajiin sisältyvät ainakin 14 artiklan d alakohdan i alakohdassa tarkoitetut henkilöt.

2. Jäsenvaltiot voivat vaatia, että johtajiksi hakevat henkilöt ilmoittavat, ovatko he tietoisia olosuhteista, jotka voisivat johtaa liiketoimintakieltoon asettamiseen kyseisessä jäsenvaltiossa. Jäsenvaltiot voivat kieltää henkilön nimittämisen yhtiön johtajaksi, jos kyseinen henkilö on parhaillaan asetettuna liiketoimintakieltoon toisessa jäsenvaltiossa.

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että ne voivat vastata toisen jäsenvaltion pyyntöön saada pyyntöön vastaavan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti johtajien liiketoimintakieltoon asettamisen kannalta merkityksellisiä tietoja.

4. Voidakseen vastata tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitettuun pyyntöön jäsenvaltioiden on ainakin toteutettava tarvittavat järjestelyt sen varmistamiseksi, että ne voivat antaa 22 artiklassa tarkoitetun järjestelmän avulla viipymättä tietoa siitä, onko tietty henkilö liiketoimintakiellossa tai onko hänestä jossakin niiden rekisterissä merkintä, joka sisältää johtajien liiketoimintakieltoon asettamisen

kannalta merkityksellisiä tietoja. Jäsenvaltiot voivat myös vaihtaa lisätietoja esimerkiksi liiketoimintakiellon pituudesta ja perusteista. Tietojenvaihtoon sovelletaan kansallisia lakeja.

5. Komission on säädettävä tämän artiklan 4 kohdassa tarkoitettujen tietojen vaihtoa koskevat yksityiskohtaiset järjestelyt ja tekniset yksityiskohdat vahvistetaan 24 artiklassa tarkoitetuilla täytäntöönpanosäädöksillä.

6. Jos yhtiö ilmoittaa uuden johtajan nimittämisestä 16 artiklassa tarkoitettuun rekisteriin, tämän artiklan 1–5 kohtaa sovelletaan soveltuvin osin.

7. Tässä artiklassa tarkoitettujen henkilöiden henkilötietoja on käsiteltävä asetuksen (EU) 2016/679 ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti, jotta toimivaltainen viranomainen tai kansallisessa lainsäädännössä valtuutettu henkilö tai elin voi arvioida henkilön johtajana toimimista koskevaan liiketoimintakieltoon asettamiseen liittyviä tarvittavia tietoja petoksellisen toiminnan tai muiden väärinkäytösten estämiseksi sekä yhtiöiden tai sivuliikkeiden kanssa asioivien henkilöiden suojaamisen varmistamiseksi.

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 16 artiklassa tarkoitetut rekisterit, viranomaiset tai kansallisessa lainsäädännössä minkä tahansa sähköisten menettelyjen osasta huolehtimaan valtuutetut henkilöt tai elimet eivät säilytä tämän artiklan soveltamiseksi siirrettyjä henkilötietoja pidempään kuin on tarpeen eikä missään tapauksessa pidempään kuin yhtiön perustamiseen, sivuliikkeen rekisteröintiin tai yhtiön tai sivuliikkeen tekemiin ilmoituksiin liittyviä henkilötietoja säilytetään.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Yhtiöoikeusdirektiivin 13 i artikla

Artiklan 1 kohta

Liiketoimintakieltoa koskeva sääntely sisältyy yhtiöoikeusdirektiivin III lukuun, joka koskee ”sähköisiä menettelyjä (perustaminen, rekisteröinti ja ilmoittaminen), julkistamista ja rekisteriä”. Näin ollen olisi johdonmukaista, että huomioon ottaminen koskisi yritysrekistereitä. Mutta ottaen huomioon artiklan 6 kohta, jonka mukaan 1–5 kohtaa sovelletaan soveltuvin osin 16 artiklassa tarkoitettuihin yritysrekistereihin, on ilmeistä, että artiklan 1–5 kohdat koskevat yleisesti liiketoimintakieltoa riippumatta yritysrekistereistä. Tässä on kuitenkin edelleen syytä huomata, että yhtiöoikeusdirektiiviä sovelletaan Suomessa osakeyhtiöihin ja niiden sivuliikkeisiin, ei muihin oikeushenkilöihin, mikä edelleen hankaloittaa liiketoimintakieltoa koskevan artiklan soveltamista. Jäljempänä 1–5 kohtia käsiteltäessä kiinnitetään huomiota ulkomaisen liiketoimintakieltoa vastaavan kiellon vaikutukseen yrityksen sisäisessä nimitysprosessissa samoin kuin tällaisen nimityksen rekisteröintiin kaupparekisteriin.

Suomessa liiketoimintakiellosta säädetään [laissa liiketoimintakiellosta \(1059/1985\)](#), jäljempänä *liiketoimintakielto laki*. Direktiivissä viitatus 14 artiklan d alakohdan i alakohdassa tarkoitetaan henkilöitä, jotka joko lakisääteisenä toimielimenä tai sellaisen jäsenenä ovat kelpoisia edustamaan yhtiötä suhteessa ulkopuolisiin henkilöihin ja käyttämään sen puhevaltaa oikeudenkäynnissä. Liiketoimintakielto lain 2 §:n 3 kohdan mukaan liiketoimintakieltoon voidaan määrätä 3 §:ssä säädetyn edellytyksin se, joka on yhteisön hallituksen jäsenenä tai toimitusjohtajana

taikka muussa siihen rinnastettavassa asemassa, samoin kuin se, joka tosiasiallisesti johtaa yhteisön tai säätiön taikka ulkomaisen sivuliikkeen toimintaa taikka hoitaa sen hallintoa. Näin ollen vaatimus siitä, että jäsenvaltion on varmistettava, että sillä on säännöt, jotka koskevat johtajien asettamista liiketoimintakieltoon, ei edellytä erillisiä täytäntöönpanotoimia.

Sen sijaan artiklan 1 kohdan vaatimus siitä, että säädetään mahdollisuudesta ottaa huomioon toisessa jäsenvaltiossa voimassa oleva liiketoimintakielto tai sen hallussa oleva liiketoimintakiellon kannalta merkityksellinen tieto, ei vastaa voimassa olevaa oikeustilaa. Huomioon ottaminen on haasteellista ainakin kahdesta näkökulmasta: 1) liiketoimintakieltoja koskevia säännöksiä ei ole harmonisoitu ja 2) edellä todettu huomioden, miten toisessa maassa määrätty liiketoimintakieltoa vastaava kielto otettaisiin huomioon.

Artiklan 1 kohta ja johdanto-osassa muissa jäsenvaltioissa määrättyjen liiketoimintakieltojen huomioon ottamisesta todettu ovat jossain määrin ristiriitaiset. Artiklan 1 kohta näyttyy velvoittavana, kun taas johdanto-osassa (23) puhutaan huomioon ottamisen sallimisesta. Ottaen huomioon sekä artiklan 2 kohdassa ja johdanto-osassa todettu, on joka tapauksessa selvää, ettei jäsenvaltion tarvitse tunnustaa toisessa jäsenvaltiossa määrättyä liiketoimintakieltoa. Tämän on katsottava tarkoittavan sitä, ettei direktiivi estä tällaista henkilöä harjoittamasta elinkeinotoimintaa Suomessa, eikä direktiivi myöskään estä tulla merkityksi kaupparekisteriin. Huolimatta tietyistä epäselvyydestä, on artiklan 1 kohtaa tulkittava niin, että siinä edellytetään toisissa jäsenvaltioissa määrättyjen liiketoimintakieltojen tai liiketoimintakiellon määräämisen kannalta merkityksellisen tiedon huomioimista, mutta keinot huomioimiseksi ovat kansallisesti päätettävissä.

Suomessa liiketoimintakiellon määrää syyttäjän vaatimuksesta tuomioistuin ja liiketoimintakiellon huomioimisesta kaupparekisterissä säädetään liiketoimintakieltoain 21 b §:ssä. Muissa maissa määrättyjä liiketoimintakieltoa vastaavia kieltoja ei voida ottaa huomioon vastaavasti kuin Suomessa määrättyjä. Jossain määrin epäselvää lienee se, mahdollistaisiko liiketoimintakieltoain 3 § jo nykyisellään toisissa jäsenvaltioissa määrätyn liiketoimintakiellon tai siihen johtaneen käyttäytymisen huomioimisen tuomioistuimen harkitessa kansalliseen liiketoimintakieltoon määräämistä. Lähtökohtaisesti on kuitenkin katsottava, että voimassa oleva liiketoimintakieltoain rajoittuu Suomessa tai Suomen lainkäyttöpiirissä tapahtuneen toiminnan tai lainlyöntien arviointiin.

Toisessa jäsenvaltiossa määrätyn liiketoimintakieltoa vastaavan kiellon huomioiminen suoraan kaupparekisterissä edellyttäisi, että erikseen olisi säädetty toisissa jäsenvaltioissa määrättyjen kieltojen huomioimisesta Suomessa ilman erillistä harkintaa tai siitä, että Patentti- ja rekisterihallitus tutkisi, olisiko henkilön menettely johtanut Suomessa liiketoimintakieltoon kansallisen lainsäädännön nojalla. Ensiksi mainitun osalta ongelma on jäsenvaltioiden erilaiset säännökset ja jälkimmäisen ei ole katsottava soveltuvan rekisteriviranomaisen tehtäviin, koska Suomessa arvion tekee tuomioistuin. Rekisteriviranomaisella ei myöskään ole tällaista asiantuntemusta. Harmonisoinnin puuttuessa ei ole ajateltavissa, että lainsäädännöllä voitaisiin yhdenvertaisuus huomioden säätää muissa jäsenvaltioissa määrättyjen liiketoimintakieltoa vastaavien kieltojen tunnustamisesta.

Näin ollen toisessa jäsenvaltiossa määrätyn liiketoimintakieltoa vastaavan kiellon tai sen määräämiseen liittyvän muun merkityksellisen tiedon huomioiminen edellyttäisi siitä säätämistä, että tuomioistuin voisi liiketoimintakieltoa koskevassa harkinnassaan ottaa huomioon tällaisen perusteen.

Artiklan 2 kohta

Kohdan ensimmäisen virkkeen mukaan jäsenvaltiot voivat vaatia, että johtajiksi hakevat henkilöt ilmoittavat, ovatko he tietoisia olosuhteista, jotka voisivat johtaa liiketoimintakieltoon asettamiseen kyseisessä jäsenvaltiossa. Jää jossain määrin epäselväksi tarkoitetaanko tällä nimenomaisesti yhtiölle asetettavaa velvollisuutta pyytää nimitettävän ilmoittamaan, jos hän on määrätty liiketoimintakieltoa vastaavaa kieltoa toisessa jäsenvaltiossa vai tällaisen tiedon ilmoittamista yritysrekisterierille. Ottaen huomioon artiklan 6 kohta, kumpikin tai niiden yhdistelmä on mahdollista. On huomattava, ettei rekisterimerkinnällä Suomessa ole oikeutta luovaa vaikutusta siten, että henkilön jäsenyys esimerkiksi hallituksessa edellyttäisi merkitsemistä kaupparekisteriin. Jäsenyys on muodostunut jo yhtiön toimielimen, kuten yhtiökokouksen, päätöksellä.

Kaupparekisteri-ilmoituksen jättää yritys ja ilmoituksen allekirjoittaa yrityksen edustaja. Kaupparekisteriin kuitenkin ilmoitetaan usein muu henkilö kuin allekirjoittaja, kuten uusi hallituksen jäsen. Näin ollen myös ilmoituksen siitä, ovatko henkilöt tietoisia liiketoimintakieltoon johtavista olosuhteista, antaisi käytännössä yritys, joka olisi tiedustellut asiaa henkilöltä, jonka rekisteriin merkitsemistä ilmoitus koskee. Tässä ilmeisesti tarkoitetaan sitä, että henkilön menettely jossain muussa jäsenvaltiossa voisi johtaa liiketoimintakieltoon Suomessa, mutta toisaalta ei rajata sitäkään, että se koskisi menettelyä Suomessa, josta ei ainakaan toistaiseksi olisi määrätty liiketoimintakieltoa.

Käytännössä ja lainsäädännöllisesti se, että kielletäisiin yhtiön toimielintä Suomessa nimittämästä henkilöstä vastuuhenkilöksi ulkomailla määrätyn liiketoimintakiellon perusteella tai vastaavasti kieltäydyttäisiin rekisteröimästä tällaista henkilöä, olisi haasteellista. Jos henkilön Y menettely esimerkiksi Espanjassa on johtanut liiketoimintakieltoa vastaavaan kieltoon Espanjassa, sen perusteena oleva toiminta ei Suomessa tehtynä lainsäädäntömme nojalla välttämättä johtaisi liiketoimintakieltoon. Näin ollen on vaikea perustella, miten henkilö voitaisiin kieltää nimittämästä tai kieltäytyä rekisteröimästä Suomessa pelkästään tiedolla Espanjassa määrätystä liiketoimintakieltoa vastaavasta kiellosta. Sen toteaminen, että menettely olisi johtanut myös Suomessa liiketoimintakieltoon, vaatisi ainakin 1 kohdassa tarkoitetun tuomioistuimen arvion.

On erityisesti huomattava, että 2 kohta on muotoilultaan mahdollistava. Näin ollen jäsenvaltiolla ei ole velvollisuutta panna täytäntöön siinä säädettyä.

Artiklan 3 - 5 kohdat

Artiklan 3 ja 4 kohdan nojalla jäsenvaltiosta määrätystä liiketoimintakiellosta (tai sen määrittämisen kannalta merkityksellisestä tiedosta) on annettava pyynnöstä tieto toiseen jäsenvaltioon. Tämä edellyttää ensinnäkin sitä, että lainsäädäntö mahdollistaa tietojenvaihdon ja toisaalta tietojenvaihdon teknisen toteutuksen. Suomen osalta tämä merkitsee, että tieto on annettava ainakin siitä, onko pyynnössä tarkoitettu henkilö määrätty liiketoimintakieltoon. Jos vastaus tähän on positiivinen, jäsenvaltiolla on oikeus, mutta ei velvollisuutta antaa lisätietoja liiketoimintakiellosta.

Liiketoimintakieltoerekisteristä säädetään liiketoimintakieltoain 21 §:ssä, jonka mukaan Oikeusrekisterikeskus pitää yleiseen käyttöön tarkoitettua rekisteriä liiketoimintakiellon julkisuuden toteuttamiseksi sekä kiellon noudattamiseksi ja valvomiseksi. Jokaisella on oikeus saada tieto liiketoimintakieltoerekisteriin tehdyistä merkinnöistä, joten rekisterin julkisuuden osalta ei ole tarvetta erilliselle sääntelylle.

Sen sijaan tietojen luovuttamisesta rekistereiden yhteenliittämissä järjestelmän välityksellä on perusteltua säätää erikseen. Ottaen huomioon, että rekisteristä säädetään liiketoimintakieltoain,

olisi luonnollista, että tietojen välittämisestä yhteenliittämissjärjestelmän kautta säädettäisiin liiketoimintakieltolaissa. Vaikka rekistereiden yhteenliittämissjärjestelmä on käytännössä yritysrekistereiden välinen, siihen voidaan liittää myös vapaaehtoisia yhteyspisteitä. Ottaen huomioon, ettei kaupparekisterillä ole kattavasti tietoja Suomessa määrätyistä liiketoimintakielloista, olisi perusteltua, että tiedot luovuttaisi Oikeusrekisterikeskus. Se, toteutetaanko tämä liittämällä liiketoimintakielto rekisteri suoraan BRIS:iin vai hyödyntäen jo olemassa olevaa kaupparekisterin yhteyttä, on tekninen kysymys. Vapaaehtoisen yhteyspisteen muodostaminen edellyttää kuitenkin, että komissio hyväksyy sellaisen muodostamisen.

Myös Suomella olisi oikeus pyytää vastaavia tietoja toisesta jäsenvaltiosta. Jos tietojenvaihto toisiin jäsenvaltioihin toteutettaisiin Oikeusrekisterikeskuksen toimesta, olisi myös vastakkainen tietojenvaihto perustelua järjestää samasta yhteyspisteestä. Keskeinen on kuitenkin kysymys siitä, mitä tiedolla siitä, että henkilö on määrätty liiketoimintakieltolaan vastaavaan kieltoon toisessa jäsenvaltiossa, tehtäisiin. Tätä on käyty edellä läpi kohtia 1 ja 2 koskien. Lainsäädäntö ei tällä hetkellä mahdollista tällaisen henkilön kaupparekisteriin rekisteröimisestä kieltäytymistä, eikä tällaista tietoa ole myöskään mahdollista ottaa tosiasiallisesti huomioon liiketoimintakieltola Suomessa määrättäessä.

Direktiivin nojalla jäsenvaltiolla olisi velvollisuus ilmoittaa pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle tieto siitä, onko toisen jäsenvaltion yksilöimä henkilö määrätty liiketoimintakieltolaan Suomessa. On pyytävän jäsenvaltion tehtävä esittää riittävät yksilöintitiedot, mikä käytännössä tarkoittaa henkilön nimeä ja henkilötunnusta tai vähintään syntymäaika. On kuitenkin niin, että pelkällä syntymäajalla ei voida tehdä vastaavaan varmuuteen johtavaa päätelmää kuin henkilötunnuksella. Lähtökohtaisesti jäisi Oikeusrekisterikeskuksen arvioitavaksi, voiko se pelkällä nimellä ja syntymäajalla antaa positiivisen vastauksen henkilölle liiketoimintakiellosta vai edellyttääkö se tuolloin vielä pyynnön täydentämistä täydellisellä henkilötunnuksella. Negatiiviseen vastaukseen ei olisi katsottava liittyvän samaa haastetta.

Komissio on antanut täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2020/2244, jossa aikaisempaa asetusta täydennettiin siten, että siihen lisättiin 13 i artiklan 5 kohdassa tarkoitetut yksityiskohtaiset järjestelyt ja tekniset yksityiskohdat koskien liiketoimintakiellosta olevien johtajien tietojenvaihtoa. Nämä säännökset sisältyvät voimassa olevan täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2021/1042 16 lukuun.

Täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2021/1042 kohdan 16.2.1.1 mukaan jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat pyytää BRIS-järjestelmän kautta yhdeltä tai useammalta jäsenvaltiolta tietoja siitä, onko henkilö, joka hakee jonkin yhtiömuodoltaan direktiivin (EU) 2017/1132 liitteessä II mainitun yhtiön johtajaksi, liiketoimintakiellossa tai onko hänet merkitty johonkin näiden jäsenvaltioiden rekisteriin, jossa on johtajien liiketoimintakiellon kannalta merkityksellisiä tietoja.

Täytäntöönpanoasetuksen perusteella tietojenvaihto koskisi Suomessa tilannetta, jossa henkilöä ollaan merkitsemässä kaupparekisteriin. Tosiasiassahan henkilö on jo kuitenkin tuossa vaiheessa nimitetty esimerkiksi hallitukseen. Nimittämismenettelyyn ei liity sellaista viranomaisvalvontaa, jolla nimittäminen voitaisiin estää, vaikka laki sen kieltääkin. Artiklan 13 i kohta 3 ei ilmennä täytäntöönpanoasetusta vastaavaa rajausta vain nimittämisen vaiheeseen, vaan siinä lausutaan tietojenvaihdossa olevan kyse johtajien liiketoimintakieltolaan asettamisen kannalta merkityksellisistä tiedoista. Liiketoimintakieltola määrääminen voi tapahtua vasta rekisteriin merkitsemisen jälkeenkin. Liiketoimintakieltola koskee Suomessa yleisesti yritysten ja yhteisöjen vastuuhenkilönä toimimista, joten 3–5 kohdissa ja muutoinkin 13 i artiklassa säädetyn on katsottava mahdollistavan tietojenvaihdon, vaikka kyse ei olisi nimenomaisesti henkilön nimittämisestä tai rekisteriin merkitsemisestä koskevasta tilanteesta ja vaikka tarkasteltava tapaus koskisi

liiketoimintakiellon määräämistä muussa kuin osakeyhtiössä toimimisen perusteella. Liiketoimintakiellolla on merkitystä väärinkäytösten estämisessä myös direktiivin soveltamisalaan kuuluvien osakeyhtiöiden osalta riippumatta siitä, onko kiello perustunut esimerkiksi kommandiittiyhtiön vastuunalaisena yhtiömiehenä toimimiseen.

Täytäntöönpanoasetuksessa tietojenvaihto on jaettu kahteen vaiheeseen. Ensimmäisen vaiheen pyyntöön annettavassa vastauksessa on nimenomaisesti ilmoitettava, onko pyynnössä yksilöity henkilö liiketoimintakiellossa tai onko hänet merkitty johonkin pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion rekisteriin, jossa on johtajien liiketoimintakiellon kannalta merkityksellisiä tietoja. Suomessa tämä tarkoittaa sitä, onko henkilö merkitty liiketoimintakieltorekisteriin. Ensimmäisen vaiheen pyynnössä pakollisena tietona täytäntöönpanoasetuksen mukaan on ilmoitettava etunimi, sukunimi ja syntymäaika. Pyyntöön vastataan ”kyllä” tai ”ei”. Jos pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio tarvitsee lisätietoja yksiselitteistä tunnistamista varten, on tämä kolmas vaihtoehto. Suomen osalta tämä tarkoittaisi käytännössä henkilötunnuksen tunnusosaa.

Toisen vaiheen kysely voidaan tehdä joko yhteenliittämissjärjestelmässä tai muutoin. Siihen vastaaminen on jäsenvaltiolle vapaaehtoista. Täytäntöönpanoasetuksen mukaan tämä kysely voi koskea kansallisen lainsäädännön mukaisia liiketoimintakiellon perusteita, päätöksen päivämäärää, liiketoimintakiellon voimassaoloaikaa, asiakirjan numeroa ja päätöksen antajaa sekä tietoa liiketoimintakiellon mahdollisista rajoituksista. Liiketoimintakieltorekisteriin merkittävistä tiedoista säädetään liiketoimintakieltolain 21 §:n lisäksi sen nojalla annetussa asetuksessa liiketoimintakieltorekisteristä (121/1998). Näin ollen rekisteristä ilmenee ainakin pääasiallisesti toisen vaiheen kyselyssä tarkoitettu tietosisältö.

Ottaen huomioon, että kyselyjen määrää ei voida luotettavasti arvioida, täytäntöönpanoasetuksessa säädetään siitä, että jäsenvaltioiden on ilmoitettava, jos niille aiheutuu vaikeuksia saapuneiden kyselyjen suuren määrän vuoksi. Tällaisessa tapauksessa komissio ja jäsenvaltiot arvioivat asiaa varmistaakseen tietojenvaihdon sujuvuuden ja kehittääkseen järjestelmää edelleen.

Artiklan 6 kohta

Artiklan 6 kohdassa säädetään siitä, että jos yhtiö ilmoittaa uuden johtajan nimittämisestä 16 artiklassa tarkoitettuun rekisteriin, artiklan 1–5 kohtaa sovelletaan soveltuvin osin. Direktiivin 16 Artiklan 1 kohdan mukaan ”Jokaisessa jäsenvaltiossa on oltava kullekin siellä rekisteröidylle yhtiölle joko keskus-, kaupp- tai yhtiörekisterissä, jäljempänä ’rekisteri’, oma asiakirjavihkonsa.” Näin ollen tässä tarkoitetaan Suomen osalta kaupparekisteriä.

Artiklan 6 kohta jättää jossain määrin epäselväksi sen, mitä artiklan 1 kohdassa tarkoitetaan sillä, että ”Näihin sääntöihin sisältyy se, että säädetään mahdollisuudesta ottaa huomioon toisessa jäsenvaltiossa voimassa oleva liiketoimintakiello tai sen hallussa oleva liiketoimintakiellon kannalta merkityksellinen tieto.” Toisin sanoen, viitataan siinä nimenomaisesti liiketoimintakielloa koskevaan substanssilainsäädäntöön, ei yritysrekistereitä koskevaan lainsäädäntöön. On lähdeittävä siitä, että artiklan 13 i täytäntöönpano voidaan toteuttaa niin liiketoimintakielloa koskevan substanssilaislainsäädännön tai kaupparekisteriä koskevan lainsäädännön kautta tai niiden yhdistelmällä vähimmäisvaatimukset huomioiden. Artiklan 6 kohdan ei ole katsottava edellyttävän, että henkilö kieltäytyttäisiin rekisteröimistä kaupparekisteriin sillä perusteella, että henkilö on määrätty liiketoimintakielloa vastaavaan kieltoon toisessa jäsenvaltiossa. Riittää, kun lainsäädäntö mahdollistaa jäsenvaltion määrittelemällä tavalla tällaisen kiellon huomioon ottamisen.

Artiklan 7 kohta

Artiklan 7 kohdan ensimmäisessä kappaleessa viitataan yleiseen tietosuojasetukseen. Artiklassa tarkoitettujen henkilöiden tietoja saisi käsitellä siinä tarkoituksessa, että toimivaltainen viranomainen tai kansallisessa lainsäädännössä valtuutettu henkilö tai elin voi arvioida henkilön johtajana toimimista koskevaan liiketoimintakielttoon asettamiseen liittyviä tarvittavia tietoja petoksellisen toiminnan tai muiden väärinkäytösten estämiseksi sekä yhtiöiden tai sivuliikkeiden kanssa asioivien henkilöiden suojaamisen varmistamiseksi.

Suomessa tuomioistuimet tekevät arvion henkilön toiminnasta suhteessa liiketoimintakieltolaikiin. Muissa jäsenvaltioissa vastaavan arvion voivat tehdä tuomioistuimet, mutta myös joku toinen viranomainen. Artiklan 7 kohta ei rajoita sen enempää kansallisesti saatujen henkilötietojen käyttöä kuin myöskään tietojenvaihdossa saatujen tietojen käyttöä, kunhan kyse on liiketoimintakiellon määrittämiseen nähden toimivaltaisesta viranomaisesta.

Tässäkin yhteydessä on kuitenkin huomattava, että yhtiöoikeusdirektiivi koskee osakeyhtiöitä ja siten niiden vastuuhenkilöitä. Näin ollen tietojenvaihtoa ei ole lähtökohtaisesti tarkoitettu laajennettavaksi muihin yritysmuotoihin. Tämän ei toisaalta ole katsottava esteenä sille, etteikö tietojenvaihdossa saadun tiedon perusteella voitaisi henkilöä kieltää toimimasta myös muiden oikeushenkilöiden vastuuhenkilöinä. Suomessa rajausta osakeyhtiöiden vastuuhenkilöihin ei ole mahdollista edes tehdä, koska liiketoimintakiellon sisältö on lähtökohtaisesti yleinen.

Haasteen tietojen hyödyntämiseen tuo myös se, että BRIS:n kautta tapahtuva tietojenvaihto tapahtuu lähtökohtaisesti yritysrekistereiden välillä. Artiklan 13 i 3 kohdan mukaan *jäsenvaltioiden on varmistettava, että ne voivat vastata toisen jäsenvaltion pyyntöön saada pyyntöön vastaavan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti johtajien liiketoimintakielttoon asettamisen kannalta merkityksellisiä tietoja*. Tämän perusteella artiklaa on tulkittava niin, että tällaisia tietoja voidaan hyödyntää myös muualla kuin yritysrekisterissä, vastaten siten 7 kohdan 1 kappaleessa säädettyä.

Artiklan 7 kohdan 2 kappaleessa säädetään liiketoimintakieltolaia koskevien tietojen säilyttämisestä. Suomessa kaupparekisterimerkinnot säilyvät historiatiedoissa käytännössä ikuisesti. Liiketoimintakieltotieto ei kuitenkaan näy kaupparekisterin historiatiedoissa. Liiketoimintakieltolain 21 §:n 4 momentin mukaan liiketoimintakieltolaia koskevat tiedot poistetaan liiketoimintakieltorekisteristä viiden vuoden kuluttua kiellon päättymisestä. Lain 21 b §:n mukaan kieltolaia koskeva merkintä on poistettava kaupparekisteristä kiellon päättyttyä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Liiketoimintakieltolaia ja siihen liittyvää tietojenvaihtoa koskeva sääntely

Liiketoimintakieltolakiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että liiketoimintakieltolaia määrättäessä voitaisiin kokonaisarviointissa huomioon ottaa myös Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa³ henkilölle määrätty kieltolaia harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan samoin kuin henkilön syyllistyminen liiketoiminnassa edellä tarkoitettussa valtiossa rikolliseen menettelyyn. Edellytyksenä olisi, että muualla määrätyn kiellon peruste samoin kuin rikollinen

---

³ Euroopan talousalueeseen kuuluvat EU:n jäsenvaltioiden lisäksi Norja, Islanti ja Liechtenstein. ETA:n sekakomitea on 23.9.2022 tehnyt päätöksen N:o 270/2022 direktiivin (EU) 2019/1151 sisällyttämisestä osaksi ETA-sopimusta (Liite XXII kohta 1).

menettely olisi liiketoimintakieltolaissa tarkoitettua vastaava. Kyse ei olisi itsenäisestä liiketoimintakiellon määräämisen perusteesta, vaan kokonaisarvioinnissa huomioitavasta seikasta harjoittaessa liiketoimintakiellon määräämistä Suomessa liiketoiminnassa tapahtuneiden laiminlyöntien tai rikollisen menettelyn perusteella.

Yhtiöoikeusdirektiivi edellyttää, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että ne voivat vastata toisen jäsenvaltion pyyntöön saada pyyntöön vastaavan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti johtajien liiketoimintakieltoon asettamisen kannalta merkityksellisiä tietoja. Suomessa liiketoimintakieltorekisteriä ylläpitää Oikeusrekisterikeskus, ei yritysrekisteriviranomainen eli Patentti- ja rekisterihallitus.

Liiketoimintakieltolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Oikeusrekisterikeskuksen saadessa toiselta jäsenvaltiolta yhtiöoikeusdirektiivissä tarkoitetun pyynnön, Oikeusrekisterikeskus antaisi rekistereiden yhteenliittämisjärjestelmän välityksellä tiedon siitä, onko pyynnössä tarkoitettu henkilö määrätty Suomessa liiketoimintakieltoon. Oikeusrekisterikeskuksella olisi oikeus jäsenvaltion pyynnöstä antaa liiketoimintakieltoon määrätyn henkilön kohdalle rekisteriin merkityistä muista julkisista tiedoista.

Vastaavasti Oikeusrekisterikeskus luovuttaisi liiketoimintakieltoasian tutkinnassa toimivaltaiselle viranomaiselle samoin kuin syyttäjälle ja tuomioistuimelle sen rekistereiden yhteenliittämisjärjestelmän välityksellä toisesta jäsenvaltiosta edellä mainitun viranomaisen pyynnöstä saamat tiedot henkilön määräämisestä kieltoon harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan toisessa jäsenvaltiossa.

Kaupparekisterilakia selvennettäisiin siltä osin kuin kyse on Finanssivalvonnan kuulemisesta tilanteesta, jossa kyse on kiinteistörahastolaissa (1173/1997) tarkoitettua kiinteistörahastoa koskevan osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen tai kommandiittiyhtiön yhtiösopimuksen tai niiden muutoksen hyväksymisestä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Esitutkintaviranomaiset, syyttäjät ja tuomioistuimet

Jatkossa liiketoimintakieltoa määrättäessä kokonaisarvioinnissa voitaisiin huomioida Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa henkilölle määrätty kielto harjoittaa tai osallistua liiketoimintaan samoin kuin henkilön syyllistyminen liiketoiminnassa edellä tarkoitetussa valtiossa rikolliseen menettelyyn. Lisäksi otsikossa tarkoitetuilla tahoilla olisi oikeus liiketoimintakieltoa koskevaa asiaa käsitellessään pyytää Oikeusrekisterikeskusta tiedustelemaan rekistereiden yhteenliittämisjärjestelmän välityksellä, onko henkilö määrätty liiketoimintakieltoa vastaavan kieltoon toisessa jäsenvaltiossa. Tältä osin tietojenvaihto on tarkoitettu poikkeukselliseksi menettelyksi.

On ilmeistä, ettei vaatimuksia muualla määrätyn kiellon tai rikollisen menettelyn huomioimisesta kokonaisarvioinnissa tehdä, ellei käytettävissä ole riittävän kattavaa selvitystä. Tällaisen selvityksen saaminen voi olla haastavaa. Toisaalta jos toisessa valtiossa henkilölle on määrätty kielto harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan tai jos henkilö on syyllistynyt liiketoiminnassa rikolliseen menettelyyn ja tällainen päätös perusteluineen on käytettävissä, on tämän lähtökohtaisesti katsottava antavan riittävän pohjan sen harkitsemiseksi, voiko päätöksellä olla vaikutusta kokonaisarvioinnissa liiketoimintakieltoa määrättäessä. On toisaalta selvää, että

erilainen lainsäädäntö ja esimerkiksi kielikysymykset tuovat omat haasteensa, jolloin harkinta voi vaatia Suomessa tapahtuneeseen laiminlyöntiin nähden enemmän resursseja. On kuitenkin niin, että muualla kuin Suomessa tapahtuneet laiminlyönnit ja rikollinen menettely voivat yhtä lailla osoittaa soveltumattomuutta liiketoiminnan harjoittamiseen. Näin ollen muualla kuin Suomessa liiketoiminnassa tapahtuneet laiminlyönnit ja rikollinen menettely olisi perusteltua saat-
taa osaksi kansallista kokonaisarviointia.

Esityksen ei arvioida lisäävän merkittävästi syyttäjien ja toisaalta tuomioistuinten työmäärää. Käytännössä liiketoimintakieltoasian tutkinta tapahtuisi edelleen esitutkintaviranomaisen toimesta joko oma-aloitteisesti tai tarkemmin määriteltyjen viranomaisten, kuten syyttäjän, pyynnöstä. Koska määrättyjen liiketoimintakieltojen kokonaisuus huomioiden on oletettavaa, että tapaukset, joihin esitys vaikuttaisi, jäävät vähäisiksi, ei esityksen arvioida lisäävän merkittävästi myöskään esitutkintaviranomaisten työmäärää.⁴

Asiamääriä ja niiden vaatimia resursseja on seurattava, ja mahdollisia lisäresurssitarpeita käsitellään tulevien valtiontalouden kehys- ja talousarvioprosessien yhteydessä.

Oikeusrekisterikeskus

Oikeusrekisterikeskus ylläpitää kattavaa rekisteriä Suomessa määrättyistä liiketoimintakielloista. Näin ollen yhtiöoikeusdirektiivin vaatima tietojenvaihto siltä osin kuin kyse on Suomesta muihin jäsenvaltioihin luovutettavista liiketoimintakieltoa koskevista tiedoista tapahtuisi liiketoimintakielto rekisteristä. Oikeusrekisteri myös luovuttaisi liiketoimintakieltoasian tutkinnassa toimivaltaiselle viranomaiselle samoin kuin syyttäjälle ja tuomioistuimelle sen rekistereiden yhteenliittämijärjestelmän välityksellä toisesta jäsenvaltiosta edellä mainitun viranomaisen pyynnöstä saamat tiedot henkilön määräämisestä kieltoon harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan toisessa jäsenvaltiossa. Teknistä toteutusta varten Oikeusrekisterikeskukselle on vuodelle 2023 osoitettu 120 000 euron siirtomääräraha, joka on siirretty käytettäväksi vuonna 2024.

Muista jäsenvaltioista tulevien pyyntöjen määrää on tässä vaiheessa vaikea arvioida. Merkittäessä henkilö Suomessa kaupparekisteriin tarkistetaan aina, onko henkilö merkittynä liiketoimintakielto rekisteriin ja tämä tapahtuu hyödyntäen sovellusrajapintaa, eikä se siten vaadi henkilöresursseja. Tietojenvaihtoa jäsenvaltioiden välillä ei ole tarkoitettua vastaavaksi menettelyksi siten, että mahdollinen liiketoimintakieltoa vastaavan kiellon olemassaolo tarkistettaisiin aina ja jokaisesta jäsenvaltiosta. Jäsenvaltioiden tekemiä pyyntöjä ei kuitenkaan ole rajoitettu. Oikeusrekisterikeskus on arvioinut, ettei menettelyä voida automatisoida, joten se tulee vaatimaan henkilöstöresursseja. Koska pyyntöjen määrä ei voida luotettavasti arvioida, ei ole myöskään mahdollista arvioida, onko pyyntöihin vastaaminen mahdollista nykyisillä resursseilla. Kuten edellä esitutkintaviranomaisten, syyttäjän ja tuomioistuinten osalta on todettu, pyyntöjen määriä ja niiden vaatimia resursseja on seurattava, ja mahdollisia lisäresurssitarpeita käsiteltävä tulevien valtiontalouden kehys- ja talousarvioprosessien yhteydessä.

Ottaen huomioon, että liiketoimintakieltoja kokonaisuudessaan määrätään Suomessa vuosittain noin 250 kappaletta, on oletettavaa, ettei Suomesta ulospäin tehtävien pyyntöjen määrät

---

⁴ Tilastokeskuksen mukaan vuosina 2018–2022 on keskimäärin määrätty noin 250 liiketoimintakieltoa vuodessa (osoitteesta https://pxweb2.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_syytr/stat-fin_syytr_pxt_126u.px/table/tableViewLayout1/, viittauspäivä 3.4.2024).

tule olemaan suuria. Tietopyynnön esittäminen on tarkoitettu poikkeukselliseksi, lähinnä tilanteeseen, jossa henkilöllä tiedetään olevan siteitä johonkin jäsenvaltioon.

On lisäksi huomattava, että yhtiöoikeusdirektiiviin täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2021/1042 kohdan 16.4 mukaan *jäsenvaltioiden on ilmoitettava, jos niille aiheutuu vaikeuksia saapuneiden kyselyjen suuren määrän vuoksi. Tällaisessa tapauksessa komissio ja jäsenvaltiot arvioivat asiaa varmistaakseen tietojenvaihdon sujuvuuden ja kehittääkseen järjestelmää edelleen.* On selvää, mikäli pyyntöjä tulee huomattava määrä, että niihin vastaamisen automatisoinnin toteuttamista on arvioitava uudestaan ainakin 1. vaiheen pyyntöjen osalta.

4.2.2 Tiedonhallinnan muutosvaikutukset

Lainvalmistelussa on arvioitava tiedonhallinnan muutosvaikutukset tiedonhallintalain mukaisesti, kun valmisteltavat säännökset vaikuttavat tietoaineistoihin ja tietojärjestelmiin. Tiedonhallintalain 3 luvun 8 §:n mukaan toimialasta vastaavan ministeriön on laadittava 5 §:n 3 momentin mukainen arviointi, kun valmisteltavat säännökset vaikuttavat tietoaineistoihin ja tietojärjestelmiin. Lisäksi ministeriön on arvioitava suunniteltujen säännösten vaikutukset asiakirjojen julkisuuteen ja salassapitoon. Valtiovarainministeriön yhteydessä toimii julkisen hallinnon tiedonhallintalautakunta. Tiedonhallinnan muutosvaikutusten arvioinnista on annettu valtiovarainministeriön tiedonhallintalautakunnan suositus (valtiovarainministeriön julkaisuja 2024:21).

Liiketoimintakieltorekisteri liitettäisiin rekistereiden yhteenliittämisyjärjestelmään BRIS:iin joko suoraan tai hyödyntäen jo olemassa olevaa kaupparekisterin liityntää, mutta tietojen luovuttajana olisi joka tapauksessa Oikeusrekisterikeskus. BRIS:n kautta välitettäisiin tiedot Suomessa määrätyistä liiketoimintakielloista toisiin jäsenvaltioihin. Täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2021/1042 mukaan direktiivin (EU) 2017/1132 13 i artiklan 4 kohdassa tarkoitettu tietojenvaihto kattaa tapaukset, joissa henkilö on jonkin jäsenvaltion tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen viranomaisen kansallisen lainsäädännön nojalla tekemän päätöksen perusteella asetettu liiketoimintakieltoon, eikä sen vuoksi voi toimia minkään yhtiömuodoltaan kyseisen direktiivin liitteessä II mainitun yhtiön johtajana. Suomessa liitteessä II on mainittu sekä yksityinen että julkinen osakeyhtiö ja muissa jäsenvaltioissa vastaväylytyypiset pääomayhtiöt. Kyselyt ja vastaukset siirretään täytäntöönpanoasetuksen mukaan BRIS-järjestelmän kautta käyttäen päästä päähän -salausta.

Vastaavasti Oikeusrekisterikeskus luovuttaisi liiketoimintakieltoasian tutkinnassa toimivaltaiselle viranomaiselle samoin kuin syyttäjälle ja tuomioistuimelle sen rekistereiden yhteenliittämisyjärjestelmän välityksellä toisesta jäsenvaltiosta edellä mainitun viranomaisen pyynnöstä saatavat tiedot henkilön määräämisestä kieltoon harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan toisessa jäsenvaltiossa.

Tietojenvaihto jakaantuu kahteen vaiheeseen. Täytäntöönpanoasetuksen mukaan ensimmäisessä vaiheessa jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat pyytää BRIS-järjestelmän kautta yhdeltä tai useammalta jäsenvaltiolta tietoja siitä, onko henkilö, joka hakee jonkin yhtiömuodoltaan direktiivin (EU) 2017/1132 liitteessä II mainitun yhtiön johtajaksi, liiketoimintakiellossa tai onko hänet merkitty johonkin näiden jäsenvaltioiden rekisteriin, jossa on johtajien liiketoimintakiellon kannalta merkityksellisiä tietoja. Kunkin kyselyn on koskettava vain yhtä henkilöä, ja siinä on annettava henkilön tunnistamiseksi tarvittavat tiedot, vähintään etunimi, sukunimi ja syntymäaika. Pyyntö esittävän jäsenvaltion on käsiteltävä tällaiset tiedot asetuksen (EU) 2016/679 mukaisesti. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tässä yhteydessä vaihdetaan ainoastaan välttämättömiä tietoja ja kyseistä hakijaa koskevia tietoja.

Pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten on kyselyn saatuaan vastattava siihen viipymättä BRIS-järjestelmän kautta. Vastauksessa on ilmoitettava, onko kyselyssä yksilöity henkilö liiketoimintakiellossa tai onko hänet merkitty johonkin pyynnön vastaanottaneen jäsenvaltion rekisteriin, jossa on johtajien liiketoimintakiellon kannalta merkityksellisiä tietoja. Pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio voi tarvittaessa pyytää pyynnön esittänyttä jäsenvaltiota toimittamaan lisätietoja henkilön yksiselitteisen tunnistamisen varmistamiseksi. Tällaiset tiedot on käsiteltävä asetuksen (EU) 2016/679 mukaisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi Suomen osalta sitä, että pyynnön esittänyt valtiota pyydetään ilmoittamaan henkilön suomalainen henkilötunnus. Tämä on tarpeen lähtökohtaisesti tilanteessa, jossa pelkällä syntymäajalla ja nimellä on tullut positiivinen osuma.

Tietojenvaihdon toisessa vaiheessa lisätiedot voidaan vaihtaa BRIS-järjestelmän ohella muilla asianmukaisilla tavoilla, kuten turvasähköpostilla. Pyynnön vastaanottanut jäsenvaltio voi päättää kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti, mitä lisätietoja se toimittaa. Jos kyseisen jäsenvaltion kansallinen lainsäädäntö ei salli lisätietojen vaihtoa, sen on ilmoitettava asiasta pyynnön esittäneelle jäsenvaltiolle. Suomen osalta tämä tarkoittaisi liiketoimintakieltorekisteriin merkityjä julkisia tietoja.

Liiketoimintakieltoja koskevassa tietojenvaihdossa Suomesta jäsenvaltioihin ei annettaisi muita kuin jo tällä hetkellä julkisia tietoja, eikä uusia tietoja tule rekisteröitäväksi. Tiedon vastaanottanut jäsenvaltio käsittelee tietoja kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti ottaen huomioon tietosuoja-asetuksessa ja yhtiöoikeusdirektiivin 13 i artiklan 7 kohdassa henkilötietojen käsittelystä säädetty. Artiklan 13 i kohdan 7 mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että 16 artiklassa tarkoitetut rekisterit, viranomaiset tai kansallisessa lainsäädännössä minkä tahansa sähköisten menettelyjen osasta huolehtimaan valtuutetut henkilöt tai elimet eivät säilytä artiklan soveltamiseksi siirrettyjä henkilötietoja pidempään kuin on tarpeen eikä missään tapauksessa pidempään kuin yhtiön perustamiseen, sivuliikkeen rekisteröintiin tai yhtiön tai sivuliikkeen tekemiin ilmoituksiin liittyviä henkilötietoja säilytetään.

On syytä huomata, ettei Oikeusrekisterikeskus rekisteröisi Suomeen toisesta jäsenvaltiosta pyydettyjä tietoja, vaan välittäisi ne tietopyynnön tehneelle viranomaiselle. Tämä viranomainen ei voisi säilyttää henkilötietoja pidempään kuin on tarpeellista. Tässä säädetyn ei toisaalta ole katsottava olevan esteenä sille, että liiketoimintakieltoasiaa koskevassa päätöksessä ilmenisi tietoja henkilön kiellosta harjoittaa tai osallistua liiketoimintaan jossain toisessa jäsenvaltiossa riippumatta siitä, säilytetäänkö päätös määrääjän vai pysyvästi.

Edellä mainittu huomioiden on valmistelun yhteydessä arvioitu, ettei asiassa ole tarvetta tiedonhallintalain 9 §:ssä tarkoitetulle valtiovaraministeriön lausunnolle.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

5.1.1 Toisessa jäsenvaltiossa määrätyn kiellon liputtaminen kaupparekisterissä

Valmistelun yhteydessä selvitettiin sitä, että liiketoimintakieltoa vastaavat kiellot huomioitaisiin vain kaupparekisterissä ja vain yhtiöoikeusdirektiivin soveltamisalan mukaisesti koskien osakeyhtiön vastuuhenkilöitä. Kuten tässä esityksessä, lähtökohtana olisi ollut, että vain Euroopan talousalueella määrätty liiketoimintakieltoa vastaavan kiellot huomioitaisiin. Menettelyyn olisi liittynyt, että kaupparekisteri-ilmoituksella tiedusteltaisiin, onko rekisteröitäväksi ilmoitettua henkilöä kielletty harjoittamasta elinkeinotoimintaa jossain muussa Euroopan unionin (tai Euroopan talousalueen) jäsenvaltiossa kuin Suomessa. Rekisteri-ilmoituksen antaja olisi tullut

vakuuttaa, ettei ilmoittajan tiedossa ole, että rekisteriin merkittäväksi ilmoitetun henkilön olisi kielletty harjoittamasta elinkeinotoimintaa toisessa jäsenvaltiossa. Toisaalta, jos ilmoituksella olisi ilmoitettu tällaisesta kiellosta, rekisteriviranomainen olisi varmentanut asian rekistereiden yhteenliittämijärjestelmän kautta. Muualla kuin Suomessa määrätty liiketoimintakieltoa vastaava kielto ei olisi estänyt rekisteröintiä, mutta rekisteriin olisi tehty merkintä kiellosta, jäsenvaltiossa, jossa se on määrätty ja sekä kiellon kestosta. Rekisteriviranomainen olisi voinut tiedustella mahdollisista kielloista riippumatta siitä, onko ilmoituksella ilmoitettu kiellon olemassaolosta.

Menettelyyn olisi kuulunut myös se, että muissa jäsenvaltioissa määräytyistä liiketoimintakielloista olisi tullut ilmoittaa kaupparekisteriin, jos se tulee kaupparekisteri-ilmoituksen antamisesta vastuussa olevan tietoon myöhemmin tai tieto olisi ollut muulla kuin ilmoituksen antaneella, mutta sen antamisesta vastuussa olevalla.

Lähtökohtana olisi näin ollen ollut muualla kuin Suomessa määrätyn liiketoimintakieltoa vastaavan kiellon liputtaminen, mutta se ei olisi estänyt rekisteriin merkitsemistä ottaen huomioon, ettei lainsäädäntöä jäsenvaltioiden kesken ole harmonisoitu. Tällaiseen menettelyyn olisi sisällynyt huomattavia epävarmuuksia esimerkiksi ilmoittamisen suhteen ja mahdollisia ongelmia, riippumatta liiketoimintakiellon luonteesta turvaamistoimenpiteenä, itsekriminointisuojaankin näkökulmasta. On myös huomattava, että liputuksia olisi saattanut tulla sellaisista liiketoimintakieltoa vastaavista kielloista, joiden perusteena oleva laiminlyönti tai rikollinen menettely ei Suomessa tapahtuneena olisi johtanut liiketoimintakieltoon. Menettely olisi perustunut pitkälti 13 i artiklan 2 kohtaan, joka on muotoilultaan mahdollistava, ei velvoittava. Ottaen lisäksi huomioon, että Patentti- ja rekisterihallitus arvioi teknisestä toteutuksesta aiheutuviksi kustannuksiksi noin 500 000 euroa ja merkintöjä olisi todennäköisesti tullut vain muutamia, ei tätä toteuttamisvaihtoa ole esitetty toteutettavaksi.

5.1.2 Toisessa valtiossa määrätty kielto itsenäisenä liiketoimintakiellon määräämisperusteena

Valmistelun yhteydessä on selvitetty mahdollisuutta säätää siitä, että muualla kuin Suomessa määrätty liiketoimintakieltoa vastaava kielto olisi voitu ottaa huomioon itsenäisenä perusteena liiketoimintakieltoa määrättäessä. Edellytyksenä ei tällöin olisi ollut, että henkilölle oltaisiin myös Suomessa tapahtuneiden laiminlyöntien tai rikollisen menettelyn perusteella harkitsemassa liiketoimintakiellon määräämistä. Liiketoimintakieltolaisia olisi tässä vaihtoehdossa muutettu siten, että tuomioistuimien olisi voinut määrätä liiketoimintakiellon henkilölle, jolle on muualla kuin Suomessa määrätty liiketoimintakieltoa vastaava kielto ja sen perusteena oleva laiminlyönti tai rikollinen menettely ei olennaisesti eroa sellaisesta laiminlyönnistä tai rikollisesta menettelystä, joka Suomessa tapahtuneena olisi liiketoimintakieltolain nojalla voinut johtaa liiketoimintakieltoon. Liiketoimintakielto olisi voitu määrätä myös muualla kuin Suomessa liiketoiminnassa tapahtuneen rikollisen menettelyn perusteella, vaikka se ei olisi johtanut liiketoimintakieltoa vastaavaan kieltoon toisessa valtiossa. Vaikka muutos olisi tämän esityksen mukaisesti liittynyt yhtiöoikeusdirektiivin 13 i artiklan täytäntöönpanoon, muualla kuin Suomessa määrätyn liiketoimintakieltoa vastaavan kiellon tai liiketoimintakiellon määräämisen kannalta merkityksellinen tiedon huomioiminen Suomessa ei olisi ollut riippuvainen yhtiöoikeusdirektiivin soveltamisalasta tai sen enempää siihen liittyvästä tietojenvaihdosta. Näin ollen huomioiminen olisi ollut riippumaton myös siitä, onko liiketoimintakieltoa vastaava kielto määrätty ja laiminlyönti tai rikollinen menettely tapahtunut jäsenvaltiossa tai kolmannessa valtiossa. Ehdotukseen olisi sisällynyt myös tarpeelliset muutokset toimivaltaista tuomioistuinta ja liiketoimintakieltoasian tutkintaa koskeviin pykäliin siltä osin kuin voimassa oleva lain ei olisi katsottu suoraan soveltuvan ehdotetun uuden liiketoimintakieltoperusteen tutkintaan ja käsittelyyn.

Tähän vaihtoehtoon liittyen kaupparekisteriviranomainen olisi yhtiöoikeusdirektiivin soveltamisalaan kuuluvan yhtiön rekisteri-ilmoitusta käsitellessä voinut tiedustella toiselta jäsenvaltiolta, onko rekisteriin merkittäväksi ilmoitetulle henkilö määrätty liiketoimintakieltoa vastaavaan kieltoon toisessa jäsenvaltiossa. Tässäkin vaihtoehdossa tämä olisi tarkoitettu poikkeukselliseksi menettelyksi ja olisi voinut perustua rekisteriviranomaisen tietoon henkilön siteistä toiseen jäsenvaltioon esimerkiksi osoitetiedon kautta tai olla pistokoemaista. Kaupparekisteriviranomaisen saadessa tiedon toisessa jäsenvaltiossa määrätystä liiketoimintakieltoa vastavasta kiellostä, sillä olisi ollut oikeus luovuttaa tieto kiellostä ja muusta liiketoimintakiellon määräämisen kannalta merkityksellisistä tiedoista syyttäjälle. Rekisterimerkintää kaupparekisteriin ei olisi tehty ennen kuin syyttäjä olisi ilmoittanut, ettei se vaadi liiketoimintakieltoa tai liiketoimintakieltoa koskeva vaatimus olisi lainvoimaisella päätöksellä hylätty.

Vaihtoehto olisi todennäköisesti ollut vaikuttavampi kuin tässä esityksessä ehdotettu kokonaisarviointiin perustuva malli, mutta vaikuttavuus olisi silti jäänyt varsin rajalliseksi. Riittävän selvityksen saaminen toisessa valtiossa määrätystä liiketoimintakieltoa vastaavasta kiellostä olisi ollut vaihtoehdossa haastavaa yhtä lailla kuin esityksen mukaisen kokonaisarvioinnin yhteydessäkin. Toisaalta jos toisessa valtiossa henkilölle on määrätty liiketoimintakieltoa vastaava kielto tai annettu tuomio liiketoimintaan liittyvästä rikollisesta menettelystä ja tällainen päätös perusteluineen on käytettävissä, olisi tämän lähtökohtaisesti katsottava antaneen riittävän pohjan ainakin alustavalle harkinnalle liiketoimintakiellon määräämiseksi Suomessa. Myös tässä vaihtoehdossa erilainen lainsäädäntö ja esimerkiksi kielikysymykset olivat tuoneet omat haasteensa. Toisaalta muualla kuin Suomessa tapahtuneet laiminlyönnit ja rikollinen menettely, jotka Suomessa tapahtuneina johtaisivat liiketoimintakieltoon, osoittavat yhtä lailla soveltumattomuutta liiketoiminnan harjoittamiseen. Vaihtoehdon ei arvioitu lisäävän merkittävästi esitutkintaviranomaisten, syyttäjälaitoksen tai tuomioistuinten työmäärää asiamäärien ollessa arvion mukaan vähäisiä.

Kiellon määräämisen edellytyksiä tässä vaihtoehdossa olisi kuitenkin suhteellisen vaikea määrittellä riittävän tarkkarajaisesti. Ongelmia liittyy myös perusoikeuksien suojaan. Vaihtoehtoon havaittiin liittyvän riskejä siitä, että kielto määrättäisiin helpommin kuin muuten liiketoimintakieltolain mukaan. Näin ollen esityksessä ei ehdoteta, että muualla määrätty liiketoimintakieltoa vastaava kielto voitaisiin huomioida meillä itsenäisenä perusteena liiketoimintakieltoa määrättäessä.

5.1.3 Esitystä vastaava vaihtoehto ilman Euroopan talousaluetta koskevaa rajausta

Esityksen mukaiseen kokonaisarviointiin liittyen arvioitiin mallia, jossa muualla määrätty kielto harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan olisi ollut mahdollista huomioida riippumatta siitä, onko kyse Euroopan talousalueeseen kuuluvasta valtiosta vai kolmannesta valtiosta. Koska oikeudenkäyttöalueissa on paljon eroavaisuuksia, erityisesti siltä osin kuin kyse on Euroopan ulkopuolisista valtioista, ei esitykseen sisällytetty ehdotusta Euroopan talousalueen ulkopuolisten valtioiden huomioimisesta.

5.2 Muiden jäsenvaltioiden toteuttamat tai suunnittelemat keinot

5.2.1 Liiketoimintakieltoa koskeva sääntely jäsenvaltioissa

Yhtiöoikeusdirektiivin 13 i artikla edellyttää, että jäsenvaltioilla on säännökset liiketoiminnan harjoittamisen kieltämisestä (Disqualified directors). Komissio teki vuonna 2020 kyselyn jäsenvaltioille liiketoimintakieltoa koskevista voimassa olevista kansallisista säännöksistä. Muutama jäsenvaltiota lukuun ottamatta kaikilla jäsenvaltioilla oli jo tuolloin asiaa koskevaa säänte-

lyä. Tällaista sääntelyä saattoi sisältyä niin yhtiölainsäädäntöön, rikoslainsäädäntöön tai erilliseen sääntelyyn, kuten Suomessa liiketoimintakieltolakiin. Niissä maissa, joissa oli asiaa koskevaa sääntelyä, lähestulkoon kaikissa päätöksen kiellosta tekee tuomioistuin, jossain maissa kuitenkin muu viranomainen. Liiketoimintakieltoa vastaavan kiellon pituus vaihtelee viidestä vuodesta 20 vuoteen kuitenkin niin, ettei joissain maissa ole määritelty kiellon enimmäiskestoa. Noin puolessa jäsenvaltioista henkilön tulee ilmoittaa esteistään toimia johtajana.

Yhtiölainsäädännölliset perusteet liiketoimintakieltoa vastaavalle kiellolle vaihtelevat. Noin puolessa jäsenvaltioista pelkkä konkurssi tai maksukyvyttömyys on peruste kiellon määräämiselle. Kuitenkin lähes puolessa jäsenvaltioissa kiellon perusteena ovat vakavat laiminlyönnit, jotka johtivat konkurssiin tai maksukyvyttömyyteen tai kuten Suomessa, jos henkilö on liiketoiminnassa muusta kuin maksukyvyttömyydestä johtuvasta syystä olennaisesti laiminlyönyt siihen liittyviä lakisääteisiä velvollisuuksia. Lisäksi erikseen on mainittu esimerkiksi verolainsäädäntöä koskevat rikkomukset, varallisuuteen ryhtyminen ja vahingon aiheuttaminen velkojille.

Noin 2/3 jäsenvaltioista peruste liiketoimintakiellolle on rikollinen menettely. Tältä osin ei kuitenkaan ilmene suoraan, johtuuko liiketoimintakiellon peruste yhtiölainsäädännössä, rikoslainsäädännössä vai muussa lainsäädännössä olevasta rikosoikeudellisesta perusteesta. Usean jäsenvaltion osalta on tältäkin osin mainittu konkurssi tai maksukyvyttömyys. Varsinaisista rikoksista on mainittu esimerkiksi omaisuusrikokset ja talousrikokset samoin kuin rikokset yleisesti.

Perusteet liiketoimintakieltoa vastaavalle kiellolle vaihtelevat jäsenvaltioittain. Näin ollen on selvää, ettei sellaista yleistä sääntöä ole määriteltävissä, jonka perusteella jossain jäsenvaltioissa määrätty liiketoimintakieltoa vastaavat kiellot vastaisivat sisällöltään ja perusteiltaan Suomessa määrättyjä kieltoja niin merkittävästi, että ne voitaisiin suoraan huomioida kansallisesti.

5.2.2 Toisessa jäsenvaltiossa määrätyn liiketoimintakieltoa vastaavan kiellon huomioiminen

Ruotsi

Ruotsissa liiketoimintakiellosta säädetään liiketoimintakieltolaissa (Lag (2014:836) om näringsförbud). Sen 4–7 §:ssä on säännökset liiketoimintakiellon edellytyksistä. Liiketoimintakielto voi perustua liiketoiminnassa tehtyyn rikokseen, konkurssiin liittyviin laiminlyönteihin, liiketoimintaan liittyvien maksujen, kuten verojen ja tullien maksamisen laiminlyönteihin sekä kilpailulainsäädännön rikkomiseen. Kaikkiin säännöksiin liittyy lisäksi arviointi liiketoimintakiellon tarpeellisuudesta (*om ett sådant förbud är påkallat från allmän synpunkt*) yleisestä näkökulmasta. Sen voinee katsoa vastaavan Suomen liiketoimintakieltolain 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua kokonaisarviointia.

Liiketoimintakiellon tarpeellisuuden arvioinnista yleisestä näkökulmasta säädetään lain 4–7 §:ssä liiketoimintakiellon perusteiden yhteydessä. Liiketoimintakiellon tarpeellisuuden arvioinnissa huomioon otettavat seikat taas on määritelty liiketoimintakieltolain 8 §:ssä. Sen 1 momentin 1 kohdan mukaan arvioinnissa on erityisesti otettava huomioon laiminlyöntien järjestelmällisyys, tavoiteltu merkittävä hyöty tai aiheutettu merkittävä vahinko tai jos toiminta on ollut omiaan aiheuttamaan merkittävää vahinkoa tai 2 kohdan mukaan, jos elinkeinonharjoittaja on aikaisemmin tuomittu elinkeinotoimintaan liittyvästä rikoksesta. Pykälän 2 momentin nojalla kokonaisarvioinnissa liiketoimintakielto on katsottava tarpeelliseksi, elleivät erityiset syyt estä sitä tilanteessa, jossa henkilö on syyllistynyt elinkeinotoiminnassa rikokseen, josta vähimmäisrangaistus on kuusi kuukautta vankeutta.

Yhtiöoikeusdirektiivin 13 i artiklan täytäntöönpano, siltä osin kuin kyse on muualla määrätystä kiellosta harjoittaa liiketoimintaa, on Ruotsissa toteutettu liiketoimintakieltolain 8 §:ään tehdyllä muutoksella⁵. Pykälään on lisätty uusi 3 momentti, jonka mukaan:

Vid bedömningen av om näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt får rätten ta hänsyn till förbud att bedriva eller ta del i näringsverksamhet som har meddelats i en annan stat. Hänsyn får även tas till åsidosättanden av skyldigheter i näringsverksamhet som näringsidkaren har gjort sig skyldig till i näringsverksamhet som har bedrivits i en annan stat.

Näin ollen liiketoimintakiellon tarpeellisuuden arvioinnissa voitaisiin jatkossa huomioida toisessa valtiossa määrätty kielto harjoittaa liiketoimintaa tai ottaa osaa liiketoiminnan harjoittamiseen. Huomioida voitaisiin myös rikkomukset, joihin henkilö on syyllistynyt elinkeinotoiminnassa jossain toisessa valtiolle.

Ehdotuksessa on arvioitu, että muualla tapahtuneet laiminlyönnit voitaisiin mahdollisesti ottaa jo voimassa olevan lain nojalla huomioon, mutta päädytty kuitenkin esittämään nimenomaista sääntelyä. Ehdotetun 3 momentin soveltamisalaa ei ole rajoitettu Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen valtioihin.

Tämän esityksen mukainen ehdotus vastaa siten merkittävässä määrin Ruotsissa säädettyä, sillä erotuksella, että Suomessa soveltamisala olisi rajoitettu Euroopan talousalueeseen. Lisäksi ehdotukseen sisältyy muualla määrätyn liiketoimintakiellon perusteeseen liittyvä vastaavuus vaatimus liiketoimintakieltolaissa liiketoimintakiellon perusteesta säädettyyn nähden.

Muut maat

Saksassa ammatti- tai liiketoimintakielto toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa voidaan ottaa huomioon estämällä osakeyhtiön hallituksen tai toimitusjohtajan valinta. Tältä osin edellytyksenä on kiellon vertailukelpoisuus. Tämä tarkoittaa, kuten Saksan kansallisessa lainsäädännössä, että virallinen tai oikeudellinen kielto kieltää tietyssä tarkoituksessa ammatin tai ammatin harjoittaminen ja että sen yhtiön, jonka hallituksen jäseneksi henkilö nimitettäisiin, tarkoitus on sama kuin muualla määrätyn kiellon tarkoitus. Saksassa liiketoimintakiellon perusteena voidaan huomioida toisissa jäsenvaltioissa annetut rikostuomiot.

Maltalla rekisteri ottaa huomioon toisen jäsenvaltion henkilölle määräämän liiketoimintakiellon ja rekisterillä on harkintavalta päättää, voidaanko henkilö, joka ei saa harjoittaa liiketoimintaa toisessa jäsenvaltiossa, nimittää johtajaksi Maltalla rekisteröidyssä yhtiössä.

Slovakiassa voidaan tunnustaa toisessa jäsenvaltiossa annettua liiketoimintakieltoa koskeva tuomio. Kuka tahansa kenellä on oikeudellinen intressi, voi esittää tällaisen tuomion tunnustamista.

Itävallassa saadun tiedon mukaan vaihtoehtona oli säätää lista sellaisista rikoksista, joiden perusteella henkilö määrättäisiin liiketoimintakieltoon. Liiketoimintakielto määrättäessä voitaisiin huomioida myös se, jos tällainen rikos on tapahtunut toisessa jäsenvaltiossa. Edellytyksenä ei

---

⁵ Regering proposition 2022/23:143 osoitteesta <https://www.regeringen.se/contentassets/a4d18cb072c74e23b82a24d3a3933cb8/naringsforbud-till-foljd-av-forbud-att-bedriva-naringsverksamhet-som-har-meddelats-i-en-annan-stat-prop.-202223143> ks myös Ds 2023:2, osoitteesta <https://data.riksdagen.se/fil/39D79B1B-F4A1-4259-939C-47CE66AFF696>

olisi, että rikoksen perusteella olisi määrätty liiketoimintakielto jossain muualla kuin Itävallassa. Tällä hetkellä ei ole tietoa Itävallan lainsäädäntöprosessin etenemisestä.

6 Lausuntopalaute

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki liiketoimintakiellosta

3 §. Liiketoimintakieltoon määräämisen edellytykset. Pykälässä säädetään niistä edellytyksistä, joilla henkilö voidaan määrätä liiketoimintakieltoon. Pykälän 1–3 momenttiin ei ehdoteta muutoksia. Pykälän *1 momentin* mukaan liiketoimintakielloon voidaan määrätä 2 §:ssä tarkoitettu henkilö, 1) jos hän on liiketoiminnassa muusta kuin maksukyvyttömyydestä johtuvasta syystä olennaisesti laiminlyönyt siihen liittyviä lakisääteisiä velvollisuuksia; tai 2) jos hän on liiketoiminnassa syyllistynyt rikolliseen menettelyyn, jota ei voida pitää vähäisenä, ja hänen toimintaansa on kokonaisuutena arvioiden pidettävä velkojien, sopimuskumppaneiden, julkisen talouden taikka terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun kannalta vahingollisena. Edelleen *2 momentin* mukaan laiminlyöntien olennaisuutta 1 momentin 1 kohdan mukaan arvioitaessa on otettava huomioon erityisesti laiminlyöntien suunnitelmallisuus, kesto ja toistuvuus sekä laiminlyönneistä aiheutuneiden vahinkojen ja niillä tavoitellun taloudellisen hyödyn määrä. Pykälän *3 momentissa* on erikseen säädetty tietyistä rikoksista, joihin liiketoiminnassaan syyllistyessään henkilö voidaan määrätä liiketoimintakieltoon. Näitä ovat syyllistyminen 1) rikoslain (39/1889) 17 luvun 18 §:ssä tai 20 luvun 19 tai 20 §:ssä rangaistavaksi säädettyyn rikokseen tai sen yritykseen taikka osallisuuteen siihen 2) rikoslain 20 luvun 21 §:ssä rangaistavaksi säädettyyn rikokseen tai osallisuuteen siihen, 3) kahdeksaatoista vuotta nuorempaan henkilöön kohdistuneeseen rikoslain 20 luvun 9 tai 9 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn rikokseen tai sen yritykseen taikka osallisuuteen siihen, 4) rikoslain 25 luvun 3 tai 3 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn rikokseen tai sen yritykseen taikka osallisuuteen siihen, 5) rikoslain 47 luvun 3 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn rikokseen. Pykälän 3 momentissa tarkoitetuissa rikoksissa on pääasiassa kyse seksuaalirikoksista ja ihmiskaupasta.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *4 momentti*, jonka mukaan henkilön toimintaa 1 momentin nojalla kokonaisuutena arvioitaessa voitaisiin huomioon ottaa myös Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa henkilölle määrätty kielto harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan, jos kiellon perusteena on saman momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua vastaava laiminlyönti tai rikollinen menettely, samoin kuin henkilön syyllistyminen edellä tarkoitettussa valtiossa saman momentin 2 kohdassa tarkoitettua vastaavaan rikolliseen menettelyyn.

Näin ollen muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa määrätty kielto harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan samoin kuin rikollinen menettely liiketoiminnassa voitaisiin ottaa huomioon osana kokonaisarviointia, mutta kyseessä ei olisi itsenäinen peruste liiketoimintakiellon määräämiselle. Edellytyksenä olisi, että henkilölle oltaisiin harkitsemassa Suomessa tapahtuneen laiminlyönnin tai rikollisen menettelyn perusteella liiketoimintakieltoa. Tuolloin pykälän 1 momentissa tarkoitettua kokonaisarvioinnin yhteydessä voitaisiin ottaa huomioon myös muualla määrätty liiketoiminnan harjoittamista koskeva kielto tai rikollinen menettely.

Kokonaisarvioinnissa edellytettäisiin voimassa olevan lain mukaisesti, että toimintaa on pidettävä vahingollisena 1 momentissa säädetyllä tavalla, mutta siinä voitaisiin huomioida sekä Suomessa että muualla liiketoiminnassa tapahtunut vahingollinen toiminta kokonaisuudessaan. Va-

hingollisuudella 1 momentin mukaan tarkoitetaan sitä, että henkilön toimintaa on kokonaisuutena arvioiden pidettävä velkojien, sopimuskumppaneiden, julkisen talouden taikka terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun kannalta vahingollisena.

Toisessa valtiossa määrättyllä kiellolla tarkoitettaisiin tuomioistuimen tai muun viranomaisen määräämää nimenomaista kieltoa harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan. Kielto voisi siis varsinaisen liiketoiminnan harjoittamisen lisäksi koskea kieltoa toimia liiketoiminnassa vastuuhenkilönä, kuten hallituksen jäsenenä tai muuta osallistumista liiketoimintaan. Huomioon otettavalta kielloilta on tarkoitettu edellytettävän lainvoimaisuutta vastaavasti sen lopullisuutta.

Säännöksessä mukaan huomioimisen edellytyksenä olisi, että kiellon perusteena on 1 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua vastaava laiminlyönti tai rikollinen menettely. Toisin sanoen kiellon tulisi perustua liiketoimintaan liittyvien velvollisuuksien olennaiseen laiminlyöntiin tai syyllistymiseen liiketoiminnassa muuhun kuin vähäiseen rikolliseen menettelyyn. Maksukyvyttömyydestä johtuvia laiminlyöntejä ei huomioitaisi 1 momentin 1 kohdan mukaisesti.

Koska liiketoimintaan liittyvät velvollisuudet vaihtelevat maittain, ei lainsäädännöltä kuitenkaan edellytettäisi, että ne vastaisivat Suomen lainsäädännössä velvollisuuksista säädettyä. Liiketoimintaan liittyvien velvollisuuksien laiminlyöminen on katsottava osoittavan piittaamattomuutta riippumatta siitä, poikkeavatko liiketoimintaan liittyvät velvollisuudet toisessa valtiossa. Vastaavasti kiellon perusteena voisi olla henkilön syyllistyminen liiketoiminnassa rikolliseen menettelyyn kuitenkin tässäkin yhteydessä edellyttämättä sääntelyn yhteneväisyyttä. Vain sellainen rikollisen menettelyn perusteella määrätty kielto huomioitaisiin, jonka perusteena olevasta rikoksesta tuomioistuin on henkilön tuominut.

Ei ole kuitenkaan tarkoitus, että kokonaisarviointissa huomioitaisiin Suomen oikeusjärjestelmälle vierailta perusteilla määrättyjä kieltoja harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan. Vastavuudella tarkoitetaan myös sitä, että laiminlyönnin tai rikollisen menettelyn tulisi luonteeltaan vastata 1 momentin 1 ja 2 kohdassa säädettyä. Ottaen huomioon, että kokonaisarvio rajattaisiin Euroopan talousalueeseen kuuluviin valtioihin, eivät oikeudenkäyttöalueet tältä osin poikkea niin merkittävästi kuin tilanteessa, jossa rajausta ei olisi. Huomiotta jättäminen jää tuomioistuimen harkittavaksi, mutta tällaisia perusteita olisivat esimerkiksi henkilön vakaumukseen, sukupuoleen tai muuhun oikeusjärjestyksellemme vieraaseen tai sen vastaiseen perusteeseen liittyvät tai perustuvat kiellot. Nämä jätettäisiin siis huomioimatta riippumatta siitä, että kyse olisi liiketoiminnassa tapahtuneesta tällaiseen perusteeseen liittyvästä laiminlyönnistä tai rikollisesta menettelystä.

Riippumatta siitä, onko henkilölle määrätty kieltoa harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan rikollisen menettelyn perusteella, kokonaisarviointissa voitaisiin 4 momentin mukaan ottaa huomioon henkilön syyllistyminen Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua vastaavaan rikolliseen menettelyyn. Näin ollen pelkästään se, että henkilön on todettu syyllistyneen liiketoiminnassaan rikolliseen menettelyyn, jota ei ole pidettävä vähäisenä, voitaisiin huomioida kokonaisarviointissa liiketoimintakieltoa määrättäessä. Tässäkin yhteydessä ei määriteltäisi niitä rikoksia, jotka liiketoiminnasta tapahtuneina voitaisiin huomioida, mutta niidenkin tulisi luonteeltaan vastata 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua. Näin ollen mitä edellä on todettu Suomen oikeusjärjestelmälle vieraista perusteista muualla määrätyn kiellon perusteena, noudatettaisiin vastaavasti liiketoiminnassa muualla tapahtuneiden rikosten osalta.

On huomattava, että voimassa olevan 3 §:n 3 momentissa on lueteltu tiettyjä rikoksia, jotka liiketoiminnassa tapahtuneina eivät edellytä kokonaisarviointia niiden vahingollisuudesta 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. Koska kyse on sellaisista rikoksista, johon kokonaisarvioinnissa huomioon otettavat seikat eivät sovellu, ei esityksessä ole ehdotettu tällaisten rikosten huomioimista kokonaisarvioinnissa muulla kuin Suomessa tapahtuneena. Käytännössä tällaisten rikosten huomioon ottaminen edellyttäisi, että ne olisivat itsenäinen peruste liiketoimintakiellon määrittämiselle muualla tapahtuneenakin. Esityksen kohdassa 5.1.2 on selvitetty tarkemmin, miksi tällaista vaihtoehtoa ei ole esitetty.

Jos edellytykset Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa määrätyn kiellon tai rikollisen menettelyn huomioimiseksi täyttyvät, jää tuomioistuimen harkittavaksi, minkä merkityksen se kiellolle tai rikolliselle menettelylle liiketoimintakieltolaista määrättäessä antaa. Lähtökohtana tässä pidettäisiin, että huomioon otetaan sellainen kiello tai rikollinen menettely, jonka voidaan katsoa osaltaan ilmentävän henkilön suhtautumista liiketoiminnan harjoittamiseen vielä arviointihetkellä. Jos kyse kokonaisarvioinnissa on muualla määrätyn kiellon huomioimisesta, luonnollisena lähtökohtana on, että kiello on edelleen voimassa. Keskeinen merkitys on kiellon perusteella. Jos kyse on kiellon sijaan vain rikollisen menettelyn huomioimisesta, on rikoksen tekoajankohdalla ja sen vakavuudelle keskeinen vaikutus liiketoimintakiellon määrittämisessä. Mitä vakavammasta rikoksesta on kyse, voitaisiin ajallisen vaikutuksenkin katsota olevan pidempikestoisempi. Harkinnan tukena voidaan pitää liiketoimintakieltolain 8 §:ssä vireillepanoajasta säädettyä Suomessa tapahtuneista laiminlyönneistä tai rikoksista liiketoimintakieltolaista määrättäessä. Ei ole kuitenkaan estettä sille, etteikö kokonaisarvioinnissa voida huomioida viittä vuotta vanhempiakin rikoksia, jos niiden on katsottava ilmentävän Suomessa jatkuneena henkilön suhtautumista liiketoimintaan liittyviin velvollisuuksiin tai liiketoiminnassa tapahtuvaan rikolliseen menettelyyn.

Liiketoimintakiellossa ei ole kyse rangaistusluontoisesta seuraamuksesta vaan niin sanotusta turvaamistoimenpiteestä, jolla pyritään estämään liiketoimintakieltolaissa kuvatun vahingollisen toiminnan jatkaminen. Näin ollen muualla määrätyn kiellon tai rikollisen menettelyn huomioiminen Suomessa ei merkitsisi sitä, että henkilölle määrättäisiin samasta teosta tai laiminlyönneistä uusi rangaistus, eikä huomioiminen siten olisi kaksoisrangaistavuuden kiellon vastainen. Kyse olisi ennemminkin siitä, että henkilön harjoittaman vahingollisen toiminnan seuraamisen alueellista ulottuvuutta laajennettaisiin. Sääntelyn tehoa heikentäisi kuitenkin se, että samalla edellytetään sitä, että henkilön on Suomessa toimiessaan katsottava toimineen liiketoimintakieltolaissa tarkoitetulla tavalla. Toisaalta vaikka pelkästään Suomessa tai Suomen lainkäyttöpiirissä tapahtuneiden laiminlyöntien tai rikollisen toiminnan yksinään ei katsottaisi johtavan liiketoimintakielloon toiminnan vahingollisuus huomioiden, voisi yhteisvaikutus vahingollisuuden kokonaisarvioinnin kautta siihen johtaa. Oletettavasti merkittävin vaikutus esityksen mukaisella muutoksella on kuitenkin liiketoimintakiellon keston mittaamiseen.

21 §. Rekisteri. Liiketoimintakieltolain 21 §:ssä säädetään liiketoimintakieltorekisteristä. Pykälän 1 momentissa säädetään rekisteristä ja sen sisällöstä, 2 momentissa tietojen luovuttamisesta, 3 momentissa tietojen maksuttomuudesta viranomaisille, 4 momentissa liiketoimintakieltolaista koskevien tietojen poistamisesta ja 5 momentissa päättyneiden liiketoimintakieltolaista salassapidosta ja luovuttamisesta. Pykälän 1–5 momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 momentti, jonka säädettäisiin siitä, että saatuaan toisesta jäsenvaltiosta tietyistä yhtiöoikeuden osa-alueista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/1132 13 i artiklassa tarkoitetun pyynnön, Oikeusrekisterikeskus antaisi rekistereiden yhteenliittämissjärjestelmän välityksellä tiedon, onko pyynnössä tarkoitettu henkilö määrätty Suomessa liiketoimintakielloon. Pyyntöä olisi mainittava henkilön etunimi ja

sukunimi sekä syntymäaika tai henkilötunnus. Oikeusrekisterikeskuksella olisi oikeus jäsenvaltion erillisestä pyynnöstä antaa liiketoimintakieltoon määrätyn henkilön kohdalle rekisteriin merkityistä muista julkisista tiedoista. Edellä tarkoitetut tiedot annettaisiin jäsenvaltiolle mak-

Yhtiöoikeusdirektiivin 13 i artiklan 3 kohdassa säädetään siitä, että jäsenvaltioiden on varmistettava, että ne voivat vastata toisen jäsenvaltion pyyntöön saada pyyntöön vastaavan jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti johtajien liiketoimintakieltoon asettamisen kannalta merkityksellisiä tietoja.

Edelleen saman artiklan 4 kohdan mukaan voidakseen vastata tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitettuun pyyntöön jäsenvaltioiden on ainakin toteutettava tarvittavat järjestelyt sen varmistamiseksi, että ne voivat antaa 22 artiklassa tarkoitettujen järjestelmän avulla viipymättä tietoa siitä, onko tietty henkilö liiketoimintakiellossa tai onko hänestä jossakin niiden rekisterissä merkintä, joka sisältää johtajien liiketoimintakieltoon asettamisen kannalta merkityksellisiä tietoja. Jäsenvaltiot voivat myös vaihtaa lisätietoja esimerkiksi liiketoimintakiellon pituudesta ja perusteista. Tietojenvaihtoon sovelletaan kansallisia lakeja.

Tietojenvaihto jakaantuisi täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2021/1042 säädetyn mukaisesti kahden vaiheeseen, joista ensimmäinen koskisi sitä, onko henkilö määrätty liiketoimintakieltoon ja toinen vaihe mahdollisten lisätietojen antamista, jos vastaus ensimmäiseen kyselyyn on positiivinen. Vain ensimmäisen vaiheen tietojenvaihto on pakollinen jäsenvaltioille. Tietojenvaihtoa on käsitelty tarkemmin tiedonhallinnan muutosvaikutusten yhteydessä kappaleessa 4.2.2. Yhtiöoikeusdirektiivin täytäntöönpanoasetuksen mukaan kunkin kyselyn on koskettava vain yhtä henkilöä, ja siinä on annettava henkilön tunnistamiseksi tarvittavat tiedot, vähintään etunimi, sukunimi ja syntymäaika. Sen lisäksi, että Oikeusrekisterikeskus voisi antaa tiedon siitä, onko henkilö määrätty liiketoimintakieltoon, olisi Oikeusrekisterikeskuksella oikeus antaa toisen vaiheen tietojenvaihdossa myös muut liiketoimintakieltorekisteriin merkityt julkiset tiedot. Täytäntöönpanoasetuksen mukaisesti Oikeusrekisterikeskuksella on oikeus pyytää toiselta jäsenvaltiolta lisätietoja henkilön yksiselitteiseksi tunnistamiseksi. Käytännössä tämä tarkoittaa suomalaista henkilötunnusta, mutta sen pyytäminen on lähtökohtaisesti tarpeen vain, jos ensimmäisen vaiheen pyyntöön annettu vastaus on positiivinen. Edellä mainitut henkilötiedot yksilöitäisiin 6 momentissa.

Yhtiöoikeusdirektiivin 19 artiklan 3 kohdan mukaan rekistereiden yhteenliittämisen järjestelmän (BRIS) kautta tapahtuva tietojenvaihto on rekistereille maksuton, joten tästä säädetäisiin 6 momentissa erikseen. Vaikka toisen vaiheen tietojenvaihto tapahtuisi muutoin kuin BRIS:n välityksellä, ei maksua perittäisi.

Pykälän 4 ja 5 momentissa säädetään edellä mainitusti liiketoimintakieltoa koskevien tietojen poistamisesta rekisteristä liiketoimintakiellon päättymisen jälkeen ja toisaalta päättyneitä liiketoimintakieltoja koskevien tietojen salassapidosta ja luovuttamisesta rekisteristä. Tietojenvaihdossa saatavien henkilötietojen säilyttämisestä säädetään yhtiöoikeusdirektiivin 13 i artiklan 7 kohdassa siten, että *Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 16 artiklassa tarkoitettujen rekisterien, viranomaiset tai kansallisessa lainsäädännössä minkä tahansa sähköisten menettelyjen osasta huolehtimaan valtuutetut henkilöt tai elimet eivät säilytä tämän artiklan soveltamiseksi siirrettyjä henkilötietoja pidempään kuin on tarpeen eikä missään tapauksessa pidempään kuin yhtiön perustamiseen, sivuliikkeen rekisteröintiin tai yhtiön tai sivuliikkeen tekemiin ilmoituksiin liittyviä henkilötietoja säilytetään*. Näin ollen tietojenvaihdossa siirrettävien henkilötietojen säilyttäminen on jätetty päätettäväksi vastaanottavasta jäsenvaltiossa artiklan 7 kohdan mukaisesti.

Pykälään lisättäisiin uusi *7 momentti*, jossa säädettäisiin tietojenvaihdosta Suomeen päin. Oikeusrekisterikeskus luovuttaisi pyynnöstä liiketoimintakieltoasian tutkinnassa toimivaltaiselle viranomaiselle, syyttäjälle tai tuomioistuimelle sen rekistereiden yhteenliittämisenjärjestelmän välityksellä toisesta jäsenvaltiosta saamat tiedot henkilön määräämisestä kieltoon harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan toisessa jäsenvaltiossa. Pyynnössä olisi mainittava henkilön etunimi ja sukunimi sekä syntymäaika sekä tarvittaessa saatavilla oleva toisen jäsenvaltion määrittelemä tieto henkilön yksiselitteiseksi tunnistamiseksi. Pyynnön tehnyt tai muu tietoja käsittelevä viranomaislainen ei saisi säilyttää tietojenvaihdossa saatuja henkilötietoja pidempään kuin on tarpeen liiketoimintakieltoa koskevan asian tutkimiseksi ja asian ratkaisemiseksi.

Liiketoimintakieltoain 19 a §:ssä säädetään liiketoimintakieltoasian tutkinnasta. Pykälässä säädetään tilanteista, joissa liiketoimintakieltoon määräämisen edellytyksen on aina tutkittava, sekä tilanteissa, joissa edellytykset on tutkittava pyynnöstä. Tutkinnan 19 a §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa ja muutoin tekee toimivaltainen esitutkintaviranomaislainen, pääsiallisesti poliisi tai tulliviranomaislainen. Näin ollen tällaisella viranomaisella olisi oikeus esittää Oikeusrekisterikeskukselle pyyntö sen selvittämiseksi, onko tutkinnan kohteena oleva henkilölle määrätty toisessa jäsenvaltiossa kielto harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan. Samoin oikeus olisi liiketoimintakieltoon määräämistä koskevaa asiaa käsittelevällä syyttäjällä sekä tuomioistuimella. Saatuaan toisesta jäsenvaltiossa pyydetyn tiedon tai tiedot, Oikeusrekisterikeskus toimittaisi ne pyynnön tehneelle viranomaiselle. Näihin tietoihin sovellettaisiin 2 momentin maksuttomuutta koskevaa säännöstä.

Kuten 6 momentissa, myös 7 momentissa tarkoitettussa tietojenvaihdossa tulisi pyynnön vastaanottavalle rekisterille ilmoittaa vähintään henkilön etunimi, sukunimi ja syntymäaika. Henkilön yksiselitteiseksi tunnistamiseksi pyynnön vastaanottava jäsenvaltio voi lisäksi ilmoittaa tarvittavasta lisätiedosta. Käytännössä tämä tarkoittaisi henkilötunnusta vastaavaa henkilön yksilöivää tietoa. Täytäntöönpanoasetuksessa tällaista tietoa ei kuitenkaan ole määritelty erikseen, koska kyse on jäsenvaltiokohtaisista tiedoista.

Koska yhtiöoikeusdirektiiviin 13 i artiklan 7 kohdassa on säädetty henkilötietojen säilyttämisestä, säädettäisiin erikseen siitä, että tietojenvaihdossa saatuja henkilötietoja ei saisi säilyttää pidempään kuin on tarpeen liiketoimintakieltoa koskevan asian tutkimiseksi ja asian ratkaisemiseksi. Oikeusrekisterikeskus ei rekisteröisi tietoja, vaan välittäisi ne tietopyynnön tehneelle viranomaiselle. Tämä viranomaislainen tai muu tietoja käsittelevä viranomaislainen ei saisi säilyttää tietoja pidempään kuin on tarpeellista. Tässä säädetyin ei ole katsottava olevan esteenä sille, että liiketoimintakieltoasiaa koskevassa päätöksessä ilmenisi tietoja henkilön kiellosta harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan jossain toisessa jäsenvaltiossa riippumatta siitä, säilytetäänkö tällainen päätös määrääjän vai pysyvästi.

7.2 Kaupparekisterilaki

20 §. *Finanssivalvonnan kuuleminen.* Pykälän 3 kohtaa ei muutettaisi asiallisesti, mutta kohtaa selkeytettäisiin siten, että siitä ilmenisi selkeästi, että rekisteriviranomaisen on kuultava Finanssivalvontaa myös silloin, kun kyse on kiinteistörahastolaissa (1173/1997) tarkoitettua kiinteistörahastoa koskevan osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen muutoksen hyväksymisestä. Ruotsinnoksen osalta selkeytettäisiin sitä, että kommandiittiyhtiöllä tarkoitetaan nimenomaisesti kiinteistörahastolaissa tarkoitettua kiinteistörahastoa koskevaa kommandiittiyhtiötä.

8 Voimaantulo

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Liiketoimintakieltoja koskevan tietojenvaihdon aloittaminen edellyttää kuitenkin teknistä toteutusta, mutta sen arvioidaan olevan mahdollista lain voimaantullessa tai joka tapauksessa varsin pian voimaantulon jälkeen.

9 Toimeenpano ja seuranta

Yhtiöoikeusdirektiivin 13 i artikla

Direktiivin (EU) 2019/1151 2 artiklan 2 kohdan mukaan sen estämättä, mitä tämän artiklan 1 kohdassa säädetään, jäsenvaltioiden on saatettava tämä direktiivin 1 artiklan 5 alakohdan, siltä osin kuin se koskee direktiivin (EU) 2017/1132 13 i artiklaa, 13 j artiklan 2 kohtaa, ja tämän direktiivin 1 artiklan 6 alakohdan, siltä osin kuin se koskee direktiivin (EU) 2017/1132 16 artiklan 6 kohtaa, noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 1 päivänä elokuuta 2023. Saman artiklan 5 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä säännellyistä kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

Samana direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan komissio suorittaa viimeistään 1 päivänä elokuuta 2024 tai, jos jokin jäsenvaltio soveltaa 2 artiklan 3 kohdassa säädettyä poikkeusta, viimeistään 1 päivänä elokuuta 2025 tällä direktiivillä direktiiviin (EU) 2017/1132 lisättyjä säännöksiä koskevan arvioinnin ja esittää havainnoistaan kertomuksen Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle, lukuun ottamatta 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja säännöksiä, joita koskeva arviointi on tehtävä ja kertomus esitettävä viimeistään 1 päivänä elokuuta 2026.

10 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esitys on merkityksellinen yhdenvertaisuutta koskevan perustuslain 6 §:n, henkilötietojen suojaamista koskevan 10 §:n, elinkeinovapautta koskevan perustuslain 18 §:n ja oikeusturvaa koskevan 21 §:n kannalta.

Muualla kuin Suomessa määrätyn liiketoiminnan harjoittamiseen liittyvän kiellon tai rikollisen menettelyn huomioiminen Suomessa

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä ja 18 §:n mukaan jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Perustuslain 21 §:ssä säädetään oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä.

Esityksen mukaan liiketoimintakieltoa määrättäessä voitaisiin kokonaisarvioinnissa huomioon ottaa myös Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa henkilölle määrätty kielto harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan samoin kuin henkilön syyllistyminen liiketoiminnassa edellä tarkoitettussa valtiossa rikolliseen menettelyyn. Edellytyksenä huomioimiselle on, että kyseessä on liiketoimintakieltoilaisissa tarkoitettu henkilö, joka on Suomessa menettelytavalla, jonka perusteella henkilölle ollaan harkitsemissa liiketoimintakiellon määräämistä. Lisäksi edellytyksenä muualla määrätyn kiellon huomioimiselle kokonaisarvioinnissa on, että sen perusteena on liiketoimintakieltoilaisissa tarkoitettua vastaava laiminlyönti tai rikollinen menettely. Sama vastaavuusvaatimus koskee myös pelkän liiketoiminnassa tapahtuneen rikollisen menettelyn huomioimista.

Kyse olisi kokonaisarvioinnissa huomioonotettavasta uudesta perusteesta, ei itsenäisestä perusteesta liiketoimintakiellon määräämiseksi. Toisin sanoen henkilölle ei voitaisi määrätä liiketoimintakieltoa pelkästään muualla määrätyn kiellon tai rikollisen menettelyn perusteella. Koska huomioiminen olisi osa kokonaisarviointia, ei ehdotuksessa ole yksityiskohtaisesti määritelty sitä, mihin muualla liiketoiminnan harjoittamiseen liittyvä kiellon tulisi perustua. Lainsäädäntö, kuten liiketoimintaan liittyvät velvollisuudet, vaihtelee maittain, eikä yksityiskohtainen sääntely ole mahdollista. Vastaavuus vaatimus liiketoimintakieltolain perusteiden kanssa edellyttää kuitenkin, että kyse on liiketoimintaan liittyvien velvollisuuksien olennaisesta laiminlyönnistä tai liiketoimintaan liittyvästä rikollisesta menettelystä, jota ei ole pidettävä vähäisenä. Tarkoituksena on, että huomioiksi tulevat liiketoiminnassa tapahtuneeseen moitittavaan menettelyyn perustuvat muualla määrätty kiellot kuitenkin huomioimatta sellaisia kieltoja, jotka on määrätty oikeusjärjestelmällemme vierailta perusteilla ja jotka eivät siten luonteeltaan vastaa liiketoimintakieltolaissa liiketoimintakiellon perusteista säädettyä. Jos henkilölle ei ole määrätty toisessa valtiossa liiketoiminnan harjoittamisen kieltoa, vaan kyse olisi vain muualla tapahtuneen rikollisen menettelyn huomioimisesta kokonaisarvioinnissa, edellytetään tällöinkin rikolliselta menettelyltä vastaavuutta liiketoimintakieltolaissa rikollisesta menettelystä säädetyn kanssa. Tämä tarkoittaa henkilön syylistymistä vähäistä merkittävämpään rikolliseen menettelyyn liiketoiminnassa.

Edellytyksenä liiketoimintakiellon määräämiselle kokonaisarvioinnin perusteella liiketoimintalain mukaan on, että henkilön toimintaan on kokonaisuutena arvioiden pidettävä velkojen, sopimuskumppaneiden, julkisen talouden taikka terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun kannalta vahingollisena. Tässä kokonaisarvioinnissa voitaisiin jatkossa huomioida muualla määrätty liiketoiminnan harjoittamisen kiellot tai rikollinen menettely. Ottaen huomioon, että muualla määrätty kiello tai rikollisen menettely ei ole itsenäinen liiketoimintakiellon määräämisen peruste samoin kuin se, että niiden huomioimisen edellytyksenä kokonaisarvioinnissa on edellä selitetty vastaavuus vaatimus, ei ehdotetun sääntelyn ole katsottava olevan perustuslain edellyttämän yhdenvertaisuuden vastainen.

Koska ehdotettu sääntely voi estää henkilöä harjoittamasta liiketoimintaa, se rajoittaa elinkeinovapautta. Elinkeinovapautta koskevassa perustuslain 18 §:ssä säädetään kuitenkin siitä, että jokaisella on oikeus lain mukaan hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Näin ollen lailla voidaan säätää myös rajoituksia elinkeinovapauteen.

Liiketoimintakieltolain 1 §:n, joka koskee lain tarkoitusta, 1 momentin mukaan sopimattoman ja vahingollisen liiketoiminnan estämiseksi sekä liiketoimintaan kohdistuvan luottamuksen ylläpitämiseksi voidaan määrätä liiketoimintakiello siten kuin tässä laissa säädetään. Tämä esitys tukee liiketoimintakieltolain tarkoitusta, jonka on katsottava olevan hyväksyttävä peruste rajoittaa perustuslain mukaista elinkeinovapautta lailla. Näin ollen ehdotettu sääntely ei ole elinkeinovapautta koskevan perustuslain 18 §:n vastainen.

Kaksoisrangaistavuudenkiello edellyttää, ettei samasta teosta voida määrätä useampia rangaistusluonteisia seuraamuksia. Kuten edeltä ilmenee, henkilölle on voitu määrätä laiminlyönnin tai rikollisen menettelyn perusteella liiketoimintakieltoa vastaava kiello jossain muualla kuin Suomessa. Liiketoimintakiello ei ole rangaistus tai rangaistusluonteinen seuraamus, vaan turvaamistoimenpide. Riippumatta siitä katsotaanko liiketoiminnan harjoittamiseen liittyvä kiello rangaistukseksi tai rangaistusluonteiseksi toisessa valtiossa, ei se estä tällaisen kiellon huomioimista Suomessa esityksessä ehdotetulla tavalla. Käytännössä kyse on kiellon maantieteellisestä laajentamisesta kansallisessa sääntelyssä säädetyllä tavalla ja laajuudessa. Sen enempää kaksoisrangaistavuuden kiello ei estä määräämästä liiketoimintakieltoa tilanteessa, jossa se perustuu muualla kuin Suomessa liiketoiminnassa tapahtuneeseen rikolliseen menettelyyn ilman, että

sen perusteella olisi määrätty liiketoimintakieltolaista vastaavaa kieltoa. Ehdotetun sääntelyn ei ole katsottava vaarantavan perustuslain 21 §:n edellyttämää oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä.

Liiketoimintakieltolaista koskeva tietojenvaihto

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietojen suojasta säädetään yleisessä tietosuojalain (EU) 2016/679 ja sitä täsmentävässä tietosuojalain (1050/2018).

Voimassa olevan liiketoimintakieltolain 21 §:ssä säädetään siitä, että Oikeusrekisterikeskus pitää yleiseen käyttöön tarkoitettua rekisteriä liiketoimintakiellon julkisuuden toteuttamiseksi sekä kiellon noudattamiseksi ja valvomiseksi. Rekisteriin merkitään liiketoimintakieltolaista tai väliaikaiseen liiketoimintakieltolaista määrätyn henkilön nimi, henkilötunnus ja kotikunta sekä muut rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeelliset tiedot kiellon sisällöstä, kestosta ja muusta voimassaolosta tuomioistuimen ratkaisustaan antaman ilmoituksen perusteella. Näin ollen liiketoimintakieltorekisteri on julkinen rekisteri, josta kaikilla on oikeus saada tietoja voimassa olevista liiketoimintakielloista.

Jatkossa liiketoimintakieltolain säädetäisiin siitä, että saatuaan toiselta valtiolta yhtiöoikeusdirektiivissä tarkoitetun pyynnön, Oikeusrekisterikeskus antaisi rekistereiden yhteenliittämijärjestelmän välityksellä tiedon, onko pyynnössä tarkoitettu henkilö määrätty Suomessa liiketoimintakieltolaista. Oikeusrekisterikeskuksella olisi erillisestä pyynnöstä oikeus antaa tieto liiketoimintakieltolaista määrätyn henkilön kohdalle rekisteriin merkityistä muista julkisista tiedoista. Tähän voidaan yhteenliittämijärjestelmän lisäksi käyttää jotain muuta turvattua tiedonsiirron tapaa.

Toisista jäsenvaltioista tulevat pyynnöt koskisivat yksittäistä henkilöä. Jäsenvaltio esittäisi pyynnössä henkilön etunimen, sukunimen sekä syntymäajan tai henkilötunnuksen. Henkilötunnusta tarvittaisiin ainakin sellaisessa tilanteessa, jossa nimen ja syntymäajan yhdistelmällä tulee positiivinen osuma eli henkilö vaikuttaisi olevan liiketoimintakieltolaista. Henkilön yksiselitteinen tunnistaminen käytännössä edellyttää kuitenkin henkilötunnusta. Jos toisella jäsenvaltiolla ei ole tietoa henkilötunnuksesta, jää sen harkittavaksi, huomioiko se nimellä ja syntymäajalla tulleen positiivisen osuman. Hakukriteereinä käytettävien tietojen hankkiminen kuuluu tietoa pyytävälle jäsenvaltiolle ja Oikeusrekisterikeskus vain ilmoittaisi pyynnön esittäjälle, onko tällainen henkilö merkitty Suomessa liiketoimintakieltorekisteriin. Jos vastaus olisi positiivinen, jäsenvaltiolle voitaisiin erillisestä pyynnöstä toimittaa myös muut liiketoimintakieltorekisteriin merkityt julkiset tiedot.

Toisella jäsenvaltiolla on velvollisuus henkilötietojen tietosuojalain mukaiseen käsittelyyn ja noudattaa, mitä käsittelystä yhtiöoikeusdirektiivissä säädetään. Yhtiöoikeusdirektiivin 13 i artiklan 7 kohdan mukaan artiklassa tarkoitettujen henkilöiden henkilötietoja on käsiteltävä asetuksen (EU) 2016/679 ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti, jotta toimivaltainen viranomainen tai kansallisessa lainsäädännössä valtuutettu henkilö tai elin voi arvioida henkilön johtajana toimimista koskevaan liiketoimintakieltolaista asettamiseen liittyviä tarvittavia tietoja petoksellisen toiminnan tai muiden väärinkäytösten estämiseksi sekä yhtiöiden tai sivuliikkeiden kanssa asioivien henkilöiden suojaamisen varmistamiseksi. Edelleen 7 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että 16 artiklassa tarkoitetut rekisterit, viranomaiset tai kansallisessa lainsäädännössä minkä tahansa sähköisten menettelyjen osasta huolehtimaan valtuutetut henkilöt tai elimet eivät säilytä tämän artiklan soveltamiseksi siirrettyjä henkilötietoja pidem-

pään kuin on tarpeen eikä missään tapauksessa pidempään kuin yhtiön perustamiseen, sivuliikkeen rekisteröintiin tai yhtiön tai sivuliikkeen tekemiin ilmoituksiin liittyviä henkilötietoja säilytetään.

Vastaavasti Oikeusrekisterikeskus luovuttaisi liiketoimintakieltoasian tutkimuksessa toimivaltaiselle viranomaiselle samoin kuin syyttäjälle ja tuomioistuimelle sen rekistereiden yhteenliittämisenjärjestelmän välityksellä toisesta jäsenvaltiosta edellä mainitun viranomaisen pyynnöstä saamat tiedot henkilön määräämisestä kieltoon harjoittaa tai osallistua liiketoimintaa toisessa jäsenvaltiossa. Pyyntöissä olisi mainittava henkilön etunimi ja sukunimi sekä syntymäaika sekä tarvittaessa saatavilla oleva toisen jäsenvaltion määrittelemä tieto henkilön yksiselitteiseksi tunnistamiseksi. Tietojenvaihdossa saatuja henkilötietoja ei saisi säilyttää pidempään kuin on tarpeen liiketoimintakieltoa koskevan asian tutkimiseksi ja asian ratkaisemiseksi.

Ehdotettu tietojenvaihto Suomesta tehtävien pyyntöjen osalta poikkeaisi jossain määrin yhtiöoikeusdirektiivin täytäntöönpanoasetuksessa tiedonvaihtotilanteesta säädetystä, koska sen mukaan *Jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat pyytää BRIS-järjestelmän kautta yhdeltä tai useammalta jäsenvaltiolta tietoja siitä, onko henkilö, joka hakee jonkin yhtiömuodoltaan direktiivin (EU) 2017/1132 liitteessä II mainitun yhtiön johtajaksi, liiketoimintakiellossa tai onko hänet merkitty johonkin näiden jäsenvaltioiden rekisteriin, jossa on johtajien liiketoimintakiellon kannalta merkityksellisiä tietoja*. Esityksessä ehdotetun tietojenvaihdon on kuitenkin katsottava olevan yhtiöoikeusdirektiivin 13 i artiklan mukainen, koska sen perusteella ei ole tehtävissä päätelmää tietojenvaihdon rajoittamisesta nimittämismenettelyyn tai henkilön rekisteröintiin. Ehdotetun tietojenvaihdon on ylipäätään katsottava tukevan artiklan tavoitetta yhtiöiden kanssa asioivien henkilöiden suojaamisesta, koska tietojenvaihdossa saatua tietoa voitaisiin käyttää määrättäessä henkilöä liiketoimintakieltoon Suomessa. Mahdollinen liiketoimintakielto estäisi henkilön toimimisen myös direktiivin soveltamisalaan kuuluvissa osakeyhtiöissä.

Liiketoimintakielto rekisterin osalta säädetään siitä, että liiketoimintakieltoa koskevat tiedot poistetaan rekisteristä viiden vuoden kuluttua kiellon päättymisestä. On kuitenkin huomattava, että Oikeusrekisterikeskus ei rekisteröisi tietojenvaihdossa saatuja tietoja, vaan välittäisi ne tietopyynnön tehneelle viranomaiselle. Tämä viranomaisella ei voisi säilyttää tietoja pidempään kuin on tarpeellista liiketoimintakieltoasian tutkimiseksi ja ratkaisemiseksi. Oikeusrekisterikeskus tekisi nykyistä vastaavasti rekisterimerkinnän vasta kun mahdollisesti tietojenvaihdossa saatujen tietojen perusteella henkilölle määrättäisiin liiketoimintakielto mukaisesti liiketoimintakielto. Edellä ilmenevän yhtiöoikeusdirektiivin 13 i artiklan 7 kohdassa säädetyn ei ole katsottava olevan esteenä sille, että liiketoimintakieltoasiaa koskevassa päätöksessä ilmenisi tietoja henkilön kiellosta harjoittaa tai osallistua liiketoimintaan jossain toisessa jäsenvaltiossa riippumatta siitä, säilytetäänkö päätös määräajan vai pysyvästi.

Esityksestä ilmenevästi yhtiöoikeusdirektiivi edellyttää jäsenvaltioita vaihtamaan tietoja liiketoimintakiellossa olevista vastuuhenkilöistä, samoin kuin se edellyttää sääntelyä toisessa jäsenvaltiossa määrätyn liiketoimintakiellon huomioimisesta. Direktiivissä edellytettyä ei ole saavutettavissa ilman ehdotettua sääntelyä lukuun ottamatta sitä, että Suomi luovuttaisi liiketoimintakieltoa koskevan tiedon lisäksi myös muut liiketoimintakielto rekisteriin merkityt liiketoimintakieltoa koskevat julkiset tiedot. Luovutettavat tiedot muodostavat kokonaisuuden ja niiden katsottava edesauttavan vahingollisen toiminnan jatkamisen estämistä toisessa jäsenvaltiossa. Kun lisäksi otetaan huomioon, mitä yhtiöoikeusdirektiivin 13 i artiklan 7 kohdassa säädetään Suomesta luovutettavien henkilötietojen säilyttämisestä toisessa jäsenvaltiossa, samoin kuin mitä tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi Suomeen luovutettavien henkilötietojen säilyttämisestä, ei ehdotetun sääntelyn ole katsottava olevan ristiriidassa perustuslain henkilötietojen suojaa koskevan 10 §:n kanssa.

Lakiehdotukset voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

liiketoimintakiellosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 3 §:ään uusi 4 momentti ja 21 §:ään uusi 6 ja 7 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 3 § laeissa 1220/1997, 1179/2014, 749/2017, 727/2022 ja 187/2024 ja 21 § laeissa 1220/1997, 1107/2006 ja 749/2017 seuraavasti:

3 §

Liiketoimintakiellon määrittämisen edellytykset

Henkilön toimintaa 1 momentin nojalla kokonaisuutena arvioitaessa voidaan huomioon ottaa myös Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa henkilölle määrätty kielto harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan, jos kiellon perusteena on saman momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua vastaava laiminlyönti tai rikollinen menettely, samoin kuin henkilön syyllistyminen edellä tarkoitettussa valtiossa saman momentin 2 kohdassa tarkoitettua vastaavaan rikolliseen menettelyyn.

21 §

Rekisteri

Saatuana toisesta jäsenvaltiosta tietyistä yhtiöoikeuden osa-alueista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/1132 13 i artiklassa tarkoitetun pyynnön, Oikeusrekisterikeskus luovuttaa rekistereiden yhteenliittämijärjestelmän välityksellä tiedon, onko pyynnössä tarkoitettu henkilö määrätty Suomessa liiketoimintakieltoon. Pyyntössä on mainittava henkilön etunimi ja sukunimi sekä syntymäaika tai henkilötunnus. Oikeusrekisterikeskuksella on jäsenvaltion erillisestä pyynnöstä oikeus luovuttaa tieto liiketoimintakieltoon määrätyn henkilön kohdalle rekisteriin merkityistä muista julkisista tiedoista. Tiedot annetaan jäsenvaltiolle maksutta.

Oikeusrekisterikeskus luovuttaa pyynnöstä liiketoimintakieltoasian tutkinnassa toimivaltaiselle viranomaiselle, syyttäjälle tai tuomioistuimelle sen rekistereiden yhteenliittämijärjestelmän välityksellä toisesta jäsenvaltiosta saamat tiedot henkilön määrittämisestä kieltoon harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan toisessa jäsenvaltiossa. Pyyntössä on mainittava henkilön etunimi ja sukunimi sekä syntymäaika tai muu saatavilla oleva toisen jäsenvaltion määrittelemä tieto henkilön yksiselitteiseksi tunnistamiseksi. Edellä tarkoitettu pyynnön tehnyt tai muu tietoja käsittelevä viranomais ei saa säilyttää tietojenvaihdossa saatuja henkilötietoja pidempään kuin on tarpeen liiketoimintakieltoa koskevan asian tutkimiseksi ja asian ratkaisemiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . .

2.

Laki

kaupparekisterilain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaupparekisterilain (564/2023) 20 §:n 3 kohta seuraavasti:

20 §

Finanssivalvonnan kuuleminen

Rekisteriviranomaisen on ennen asian ratkaisua varattava Finanssivalvonnalle vähintään 30 vuorokautta aikaa lausua kaupparekisteri-ilmoituksen johdosta, jos ilmoitus koskee:

3) kiinteistörahastolaissa (1173/1997) tarkoitettua kiinteistörahastoa koskevan osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen tai kommandiittiyhtiön yhtiösopimuksen taikka mainittua yhtiöjärjestystä tai yhtiösopimusta koskevan muutoksen hyväksymistä, ei kuitenkaan, jos kiinteistörahastotoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön yhtiösopimuksen muutos koskee vain äänettömän yhtiömiehen vaihtumista taikka nimen tai panoksen muuttumista eikä kommandiittiyhtiössä ole muita kuin sellaisia äänettämiä yhtiömiehiä, joiden osuuksiin yhtiösopimuksen mukaan sovelletaan arvopaperimarkkinalakia (746/2012);

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

1.

Laki

liiketoimintakiellosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään liiketoimintakiellosta annetun lain (1059/1985) 3 §:ään uusi 4 momentti ja 21 §:ään uusi 6 ja 7 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 3 § laeissa 1220/1997, 1179/2014, 749/2017, 727/2022 ja 187/2024 ja 21 § laeissa 1220/1997, 1107/2006 ja 749/2017 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Liiketoimintakiellon määräämisen edellytykset

Liiketoimintakiellon määräämisen edellytykset

Henkilön toimintaa 1 momentin nojalla kokonaisuutena arvioitaessa voidaan huomioon ottaa myös Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa henkilölle määrätty kielto harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan, jos kiellon perusteena on saman momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua vastaava laiminlyönti tai rikollinen menettely, samoin kuin henkilön syyllistyminen edellä tarkoitettussa valtiossa saman momentin 2 kohdassa tarkoitettua vastaavaan rikolliseen menettelyyn.

21 §

21 §

Rekisteri

Rekisteri

Saatuaan toisesta jäsenvaltiosta tietyistä yhtiöoikeuden osa-alueista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2017/1132 13 i artiklassa tarkoitetun pyynnön, Oikeusrekisterikeskus luovuttaa rekistereiden yhteenliittämisyjärjestelmän välityksellä tiedon, onko pyynnössä tarkoitettu henkilö määrätty Suomessa liiketoimintakieltoon. Pyyntö on mainittava henkilön etunimi ja

sukunimi sekä syntymäaika tai henkilötunnus. Oikeusrekisterikeskuksella on jäsenvaltion erillisestä pyynnöstä oikeus luovuttaa tieto liiketoimintakieltoon määrätyn henkilön kohdalle rekisteriin merkityistä muista julkisista tiedoista. Tiedot annetaan jäsenvaltiolle makсутta.

Oikeusrekisterikeskus luovuttaa pyynnöstä liiketoimintakieltoasian tutkinnassa toimivaltaiselle viranomaiselle, syyttäjälle tai tuomioistuimelle sen rekistereiden yhteenliittämijärjestelmän välityksellä toisesta jäsenvaltiosta saamat tiedot henkilön määräämisestä kieltoon harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan toisessa jäsenvaltiossa. Pyyntöissä on mainittava henkilön etunimi ja sukunimi sekä syntymäaika tai muu saatavilla oleva toisen jäsenvaltion määrittelemä tieto henkilön yksiselitteiseksi tunnistamiseksi. Edellä tarkoitettu pyynnön tehnyt tai muu tietoja käsittelevä viranomainen ei saa säilyttää tietojenvaihdossa saatuja henkilötietoja pidempään kuin on tarpeen liiketoimintakieltoa koskevan asian tutkimiseksi ja asian ratkaisemiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

2.

Laki

kaupparekisterilain 20 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kaupparekisterilain (564/2023) 20 §:n 3 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

20 §

20 §

Finanssivalvonnan kuuleminen

Finanssivalvonnan kuuleminen

Rekisteriviranomaisen on ennen asian ratkaisua varattava Finanssivalvonnalle vähintään 30 vuorokautta aikaa lausua kaupparekisteri-ilmoituksen johdosta, jos ilmoitus koskee:

Rekisteriviranomaisen on ennen asian ratkaisua varattava Finanssivalvonnalle vähintään 30 vuorokautta aikaa lausua kaupparekisteri-ilmoituksen johdosta, jos ilmoitus koskee:

3) kiinteistörahastolaissa (1173/1997) tarkoitettua kiinteistörahastoa koskevan osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen, kommandiittiyhtiön yhtiösopimuksen tai sen muutoksen hyväksymistä, ei kuitenkaan, jos kiinteistörahastotoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön yhtiösopimuksen muutos koskee vain äänettömän yhtiömiehen vaihtumista taikka nimen tai panoksen muuttumista eikä kommandiittiyhtiössä ole muita kuin sellaisia äänettämiä yhtiömiehiä, joiden osuuksiin yhtiösopimuksen mukaan sovelletaan arvopaperimarkkinalakia (746/2012);

3) kiinteistörahastolaissa (1173/1997) tarkoitettua kiinteistörahastoa koskevan osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen tai kommandiittiyhtiön yhtiösopimuksen taikka mainittua yhtiöjärjestystä tai yhtiösopimusta koskevan muutoksen hyväksymistä, ei kuitenkaan, jos kiinteistörahastotoimintaa harjoittavan kommandiittiyhtiön yhtiösopimuksen muutos koskee vain äänettömän yhtiömiehen vaihtumista taikka nimen tai panoksen muuttumista eikä kommandiittiyhtiössä ole muita kuin sellaisia äänettämiä yhtiömiehiä, joiden osuuksiin yhtiösopimuksen mukaan sovelletaan arvopaperimarkkinalakia (746/2012);

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20